

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené dámy a pánové,

zářijové vydání Bulletinu lidských práv zahajujeme rozhovorem s osobností, která vybudovala Člověka v tísní – největší českou humanitární organizaci, která je zároveň jednou z předních na světové úrovni. Šimon Pánek přibližuje nejen vznik, ale také současné aktivity Člověka v tísní v ČR, Evropě i vzdálenějších oblastech. Kromě toho se dozvíte, jaké činnosti tato organizace vyvíjí v oblasti lidských práv i co považuje Šimon Pánek za největší výzvu současnosti.

V sekci Mezinárodní trestní spravedlnost se Katarína Hukelová věnuje problémům Mezinárodního trestního soudu. Realita jeho fungování totiž dává očekávání nenaplnuje. Kde je třeba hledat příčiny?

Michal Kubica z evropské sekce se zaměřuje na Radu Evropy, která navrátila Rusku hlasovací práva, jež mu pozastavila v roce 2014 v reakci na anexi Krymu. Současné rozhodnutí tak lze vnímat jako pragmatický

krok tiše uznávající status quo výměnou za opětovné platby ruských členských příspěvků.

V sekci Mezinárodní politika, byznys a lidská práva diskutuje Aneta Boudová přístup Číny k etnické menšině Ujgurů, jejíž příslušníky pod záminkou boje proti extremismu zavírá do tzv. převýchovných táborů.

Aneta Frodlová z české sekce se věnuje návrhu Nejvyššího správního soudu na zrušení ustanovení zákona o státním občanství, jež vylučuje soudní přezkum rozhodnutí v případech ohrožení bezpečnosti státu na základě utajovaných informací. Jak reagoval Ústavní soud?

Příjemné čtení Vám přeje

za Centrum pro lidská práva a demokracii

Jan Lhotský

Obsah

Téma	 3
<ul style="list-style-type: none"> Rozhovor s Šimonem Pánkem, ředitelem humanitární organizace Člověk v tísni: Mezi lidmi je spousta solidarity 	3
1) Mezinárodní trestní spravedlnost	 8
<ul style="list-style-type: none"> Mezinárodní trestní soud v problémech Nizozemí shledáno z 10 % odpovědné za masakr ve Srebrenici Premiér Kosova odstoupil po předvolání k výslechu u Kosovského tribunálu 	8 12 14
2) Evropský systém ochrany lidských práv	 17
<ul style="list-style-type: none"> Evropské hodnoty, dialog a vláda práva: apel Evropské komise je jednoznačný Rusku byla navrácena hlasovací práva v Radě Evropy, Ukrajině navzdory 	17 20
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva	 22
<ul style="list-style-type: none"> Život Ujgurů v čínských převýchovných táborech Domorodé obyvatelstvo Amazonského pralesa ohrožují ilegální zlatokopi USA obnoví výkon trest smrti u vězňů odsouzených federálními soudy 	22 25 27
4) Česká republika a lidská práva	 29
<ul style="list-style-type: none"> Kdy bezpečnost státu „přebíjí“ právo na přístup k soudu? Aun Schan Su Ťij a její návštěva v České republice Ministerstvo spravedlnosti připravilo vlastní návrh na posílení právní ochrany nezletilých dětí Ratifikuje konečně Česká republika Istanbulskou úmluvu? 	29 31 34 37
Monitoring lidskoprávních publikací	40
Redakce Bulletinu	41

Titulní fotografie: Šimon Pánek, autor: Hynek Glos, zdroj: Člověk v tísni

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, **na webu** Centra najdete řadu zajímavých informací. V sekci **Blog** naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci **Akce** se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například **seznam letních škol**, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále **manuál výzkumu lidských práv** s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Rozhovor s Šimonem Pánkem, ředitelem humanitární organizace Člověk v tísni: Mezi lidmi je spousta solidarity

Jan Lhotský

Šimon Pánek je spoluzakladatelem a výkonným ředitelem mezinárodní humanitární organizace Člověk v tísni. Ta je v zahraničí známá pod názvem *People in Need* a v současnosti působí ve více než třiceti zemích světa. Šimon Pánek se jí věnuje již třetí dekádu.

Studentský vůdce

Pane Pánku, Vy vedete činnost humanitární organizace Člověk v tísni, lidé Vás ale rovněž znají jako jednoho ze studentských vůdců listopadu 1989. V jaké situaci Vás listopadové události zastihly?

Čerstvě jsem tehdy přerušil studium třetího ročníku Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Patřil jsem k partě studentů, která organizovala malé věci už během roku 1988, zejména se pak ale zapojovala o rok později. Obnášelo to roznášení i výrobu letáků nebo informování studentů o tom, že probíhá demonstrace. Na demonstrace jsme chodili, ale to bylo všechno. Já jsem nebyl žádný disident. Chtěl jsem změnu, ale rozhodně jsem necítil, že bych se chtěl v té době připojit k tvrdému disidentskému jádru. Nikdy mě třeba nenapadlo podepsat Chartu 77. Byl jsem někdo, kdo chtěl víc svobody, méně cenzury a víc možností, jinak jsem se ale cítil spíš jako student, který se náhodou dostal do role studentského organizátora.

Po převratu jste působil v kanceláři prezidenta. V čem spočívala Vaše spolupráce s Václavem Havlem?

Tím, že jsem patřil mezi studentské vůdce, tak jsem se s Václavem Havlem potkával už během revoluce. I po ní jsme se setkávali u různých témat, především to byla válka v Bosně a Hercegovině i Barmě. Bylo to nicméně na základě toho, že jsme na těchto tématech pracovali v Člověku v tísni. Václava Havla ta témata zajímala jako prezidenta. V jeho kanceláři jsem působil na třetinu úvazku všude dva

Šimon Pánek v diskuzi na Středoevropské univerzitě [1]

roky, někdy v letech 1997 až 1999. Byl jsem referent, který měl na starosti Balkán a lidská práva, a zabýval se zejména válkou v Kosovu a Čečensku. Poté jsem odešel na vlastní žádost, protože jsem si uvědomil, že úřednická pozice není pro mě a že mě to táhne k Člověku v tísni.

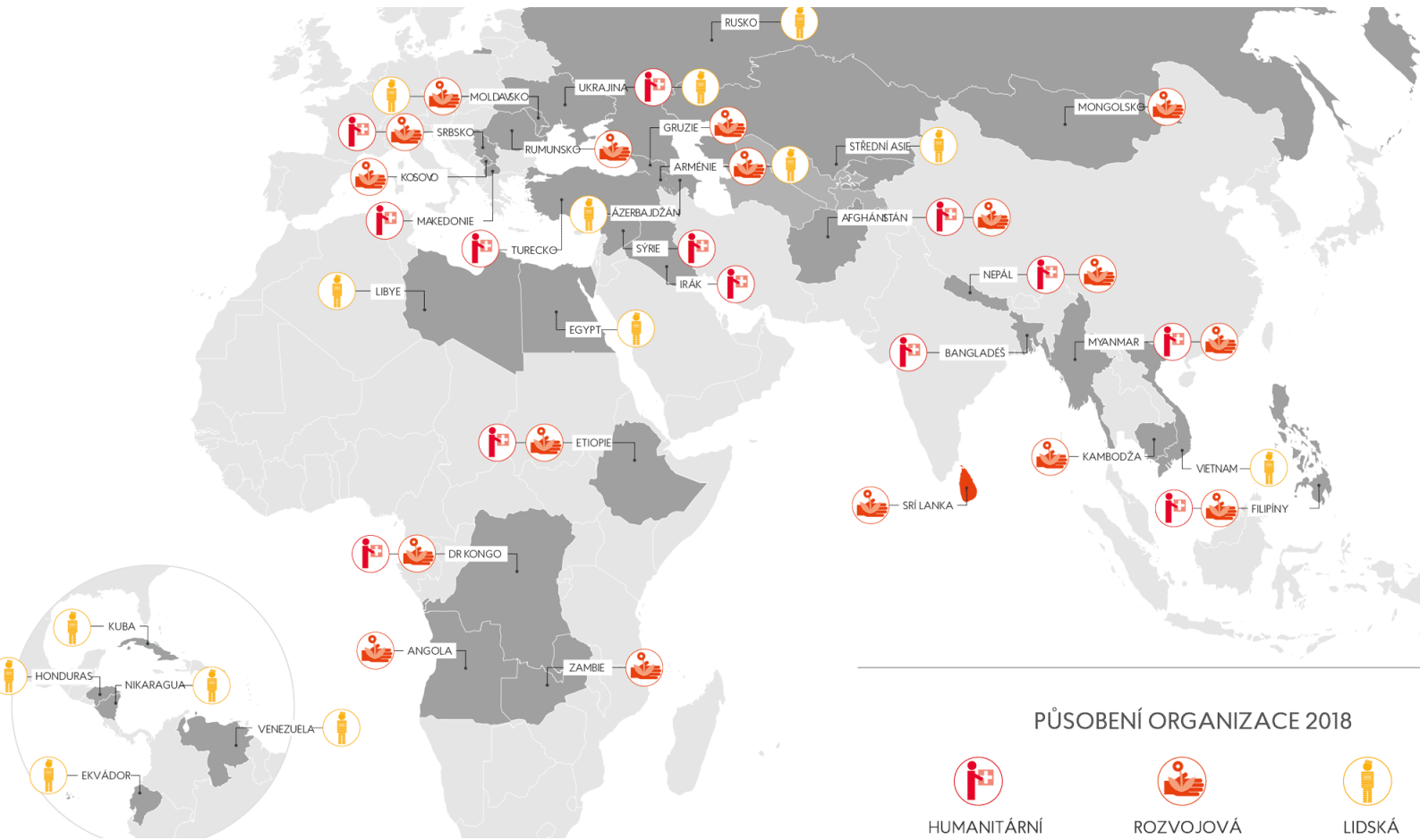
Vznik Člověka v tísni a jeho priority

Pojďme se tedy vrátit k Člověku v tísni. Jaké okolnosti vedly k jeho vzniku?

Jednou z inspirací byla určitě zkušenost z konce osmdesátých let, která nám poté v letech 1992 a 1993 pomohla dát dohromady tým a začít pracovat trochu systematičtěji.

Na konci roku 1988 bylo v Arménii zemětřesení s poměrně vážnými následky. My jsme se tehdy jako skupinka studentů dívali na televizi a viděli jsme, jak do Arménie míří pomoc z Německa, Francie, ze Spojených států, a dokonce i z komunistického Rumunska. A protože jsme v Arménii před tím asi rok a půl byli, přišlo nám v té chvíli samozřejmě, že musíme něco udělat. Nějak nám tam chybělo Československo. Vypravili jsme se na Sovětskou ambasádu, kde jsme získali příslib pomoci Aeroflotu a tehdejší Sovětské ambasády, s přepravou případně

Působení organizace v roce 2018 [2]

získané pomoci. V České televizi jsme pak vyhlásili sbírku a bylo úžasné vidět, jak chtějí lidé pomáhat. Materiální sbírku tvořilo například teplé šatstvo, deky a spacáky. Část toho pak skutečně odletěla Aeroflotem. Zkušenost, že je mezi lidmi spousta solidarity a potřeby pomoci druhým, byla velmi silná.

Proto jsem tehdy na začátku devadesátých let souhlasil s nápadem Jaromíra Štětiny, že vytvoříme humanitární tým, což vedlo ke vzniku Člověka v tísní.

Škála situací, ve kterých pomáháte, jde od událostí krátkodobého charakteru jako jsou přírodní katastrofy, po události dlouhodobější, jako jsou ozbrojené konflikty či chudoba. Kromě okamžité pomoci se věnujete rovněž programům v oblasti vzdělání, ochrany lidských práv či životního prostředí. Podle jakých kritérií dané oblasti vybíráte?

U každé činnosti je to trochu jinak. Snažíme se působit přímo, pokud tomu odpovídá velikost dané krize. Jsou to například velké humanitární katastrofy typu zemětřesení, války nebo tsunami. Sýrie, Irák nebo Ukrajina. Snažíme se zasáhnout, když je to v našich silách. Vede nás také humanitární imperativ – že pomoc směřuje tam, kde je to potřeba, a ne tam, kde to kontroluje jedna nebo druhá vláda.

Zvažujeme také potenciál objemu pomoci. Někdy není pravděpodobné, aby česká veřejnost vygenerovala tolik peněz, aby to mělo nějaký smysl. Tím, že jsme členy Aliance2015 [1] tak často otvíráme dohromady větší misi, v rámci které nás jedna z členských organizací zastupuje. Takto jsme třeba s podporou pracovali po zemětřesení v íránském Bamu.

Hledíme ale i na ekonomiku. Když máte půl milionu euro a logistika bude stát dvě stě tisíc, tak nedává smysl začínat svou misí. Je lepší se spojit s jinými. Úplně zjednodušeně, pokud se katastrofa stane v některé ze zemí, které jsou blíž, tak je vysoká pravděpodobnost, že tam pojedeme pracovat. A to samozřejmě v případě, že jsme schopni dát dohromady dost finančních kapacit.

U rozvojové spolupráce to může být i určitá náhoda. Takto jsme třeba začali pracovat v oblasti Kivu ve východním Kongu. Na festivalu Jeden svět byl o této zemi tak silný film, že v naší organizaci generoval potřebu tam začít působit.

Jak spolupracujete například s českou vládou?

Vláda má své rozvojové priority. Tam, kde to dává smysl, se snažíme pracovat i v jí preferovaných ze-

mích. Nejsme protivládní organizace a často může být vhodné spojit vládní prostředky s tím, co jsme schopni vygenerovat my. Typickým příkladem je Etiopie, kde jsme shodou okolností otevřeli misi ještě dřív, než se jí vláda rozhodla zařadit mezi prioritní země, nebo Angola, bývalá prioritní země české zahraniční spolupráce.

Dostáváte vládní příspěvky? Jak je Člověk v tísní financovaný?

Necelých deset procent dostáváme ze soukromých zdrojů, k deseti procentům je to ze státních rozpočtů a osmdesát procent jsou mezinárodní zdroje. Zakládáme si dost na tom, že finanční zdroje a výdaje dáváme k dispozici ve struktuře pochopitelné normálnímu člověku. Ve výroční zprávě se dá všechno najít.

Projekty Člověka v tísní u nás i ve světě

Abychom si lépe představili aktivity Člověka v tísní na místě, mohl byste přiblížit nějaký konkrétní program v České republice, v Evropě a v oblastech mimo Evropu?

Člověk v tísní má několik velkých sekcí a nejznámější je humanitární a rozvojová. V Etiopii působí asi třináct let. Snaží se podporovat rozvojovou práci, to znamená zlepšení výnosu v zemědělství, nové postupy a plodiny.

Vedle toho v Etiopii dlouhodobě podporujeme školství. Stavíme základní školy ve vesnicích, kde nejsou, a to samozřejmě po dohodě s vládou. Musí se totiž o školu starat a platit učitele. Je potřeba zajistit, aby stát platil učitele a aby lidé dostali základní vzdělání, a to neznamená jen umět číst, psát a po-

Šimon Pánek v Etiopii [3]

čítat, ale také, aby o sobě uvažovali jako o někom, kdo má svou vůli. Mají pak vůli překonat mentální bariéru svého okolí, vesnice nebo náboženství. Čtyři třídy základní školy posilují základy sebevědomí, lidé tak začínají uvažovat o svém životě jako o něčem, v čem mohou něco měnit.

Jaký program byste vyzdvihl v Evropě?

Na východní Ukrajině, kde jsme začali pracovat v roce 2014 po vypuknutí války, to byla primárně úplně základní humanitární pomoc. Mám na mysli obstarat jídlo, hygienické potřeby a věci na zimu. Řada tamních lidí přišla o střechu nad hlavou. Vybavovali jsme malé rodinné kryty, protože válka byla tak intenzivní, že lidé většinu času trávili ve sklepích. Neměli tam vařič, kanystry na vodu, ani matraci. Po uklidnění situace jsme přispívali na základní obnovu obydlí.

A v České republice?

Tady je asi kromě festivalu Jeden svět nejviditelnější práce v sociálně vyloučených lokalitách. Máme devět poboček. Kromě Prahy a Olomouce je to sedm míst v Sudetech, to znamená mezi Karlovými Vary a Libercem. Ty služby programu sociální integrace pracují s lidmi v sociálním vyloučení, většina z nich jsou Romové. Přístup ale není etnický, je sociální. Programy nabízí několik služeb, je to například práce s dětmi, aby lépe zvládaly vzdělání. Z ekonomického hlediska jsou to aktivity spojené s rekvalifikacemi a zaměstnaností.

Věnujeme se také řešení problému přístupu k lékařské péči nebo dluhovému poradenství. Deset let se zabýváme předlužeností českých domácností. Léta jsme se snažili o systémové posuny právního nastavení, ty se teď konečně pohnuly z místa. Stát má regulovat půjčování peněz, vymáhání peněz a exekuce. Z pokuty 800 Kč za jízdu načerno v MHD dluží 20000 Kč. Pro někoho ze sociálně slabší vrstvy je to částka, kterou nikdy nezaplatí.

Aktivity v oblasti lidských práv

Kromě humanitární oblasti se věnujete také lidským právům. V jakých oblastech vyvíjíte aktivity?

Je to podpora lidí, kteří se sami o něco ve své zemi snaží. Ve všech státech, ve kterých pracujeme, vlády přijaly určitou listinu základních práv a svobod

Jan Lhotský a Šimon Pánek [4]

a tvrdí, že je respektují. Mám tím na mysli země jako Rusko, Venezuela a Kuba. Opíráme se o závazky, které tyto státy podepsaly.

V takových státech podporujeme občanskou společnost a samozřejmě řešení problémů spojených s rasovými právy, náboženskými právy, právy národnostních menšin nebo LGBT skupin. Například v Rusku nebo na Severním Kavkaze jsou ochránci práv pod velkým tlakem. Jsou zde ale také skupiny, které se zabývají tématy korupce a transparentnosti využívání státních prostředků, které si rovněž zaslouží podporu. Ty se stávají poměrně rychle trnem v oku jak velkým finančním zájmům, tak vládám.

Takoví lidé riskují soukromý život, zatěžují svoji rodinu. Spousta lidí je vystavena psychickému tlaku. Často se jich ptáme, jak jim můžeme pomoci, a někteří nám sami sdělí, co potřebují. Například se zajímají, jak dělat občanskou žurnalistiku, informovat lidi a spouštět kampaně. Část chce vědět, jak zkusit fundraising mezi vlastním obyvatelstvem, jiná část potřebuje počítače, technické vybavení, další zajímají přednášky o politické a ekonomické transformaci. Před šesti lety jsme začali nabízet i psychosociální podporu, to znamená přijet do střední Evropy a projít nějakým tréninkem, něco se naučit. Portfolio toho, co děláme, je poměrně široké.

Jaké jsou na základě Vašich zkušeností z Člověka v tísní největší výzvy, kterým současná společnost čelí?

Obecně za největší výzvu považuji tápání rozvinutého demokratického světa v tom, jestli liberální demokracie dokáže odpovědět na výzvy měnícího

se světa. Ten se silově a mocensky za posledních sto padesát let hodně změnil. Tápání hodně nahrává populistům a jejich bouchání do stolu. Populističtým stranám ale pomáhá i jakási úzkost z budoucnosti. Úzkost z toho, co přinese, a že tak dobře, jako bylo doteď, už nebude.

Hodnotová humanistická nadstavba, která pro Evropu byla důležitá, je najednou zatlačována do pozadí – témata solidarity, pomoci ostatním, lidských práv. Evropa ztrácí vizi, a to je myslím největší výzva. Protože když tu vizi ztratíme, přijdeme o unikátní svébytnost, kterou má Evropa díky své historii, filozofii a silnému důrazu na hodnoty – koncept liberální společnosti, demokracie a inkluzivního státu.

Poznámky

[1] Alliance2015 je strategické partnerství sedmi evropských nevládních organizací, které se věnují humanitárním a rozvoje-
vým aktivitám.

Fotografie

[1] Šimon Pánek v diskuzi na Středoevropské univerzitě, zdroj: flickr.com, CC BY-NC-ND 2.0-><https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>

[2] Působení organizace v roce 2018, zdroj: web Člověka v tísní (zde)

[3] Šimon Pánek v Etiopii, autor: Tomáš Vyhnálek, zdroj: Člověk v tísní

[4] Jan Lhotský a Šimon Pánek, zdroj: Centrum pro lidská práva a demokracii

[5] Šimon Pánek, zdroj: cs.wikipedia.org, CC BY-SA 4.0 -> https://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Šimon_Pánek_debatuje..jpg#/media/File:Šimon_Pánek_debatuje..jpg

Šimon Pánek [5]

Centrum
pro lidská práva
a demokracii

HLEDÁME STÁŽISTY & STÁŽISTKY

Odborné akademické centrum lidských práv hledá nové stážisty/stážistky pro pravidelné měsíční psaní článků do Bulletinu lidských práv (v českém jazyce) a další aktivity Centra v tematických oblastech:

- Mezinárodní trestní spravedlnost
- Evropský systém ochrany lidských práv
- Mezinárodní politika, byznys a lidská práva
- Česká republika a lidská práva

Chcete se podílet na tvorbě lidskoprávního časopisu a na dalších aktivitách Centra?

Zájemci necht' pošlou **do 20. října 2019** na e-mailovou adresu **info@centrumlidskaprava.cz** zprávu obsahující v předmětu slovo „Stáž“ a za pomlčkou název tematické oblasti, které by se chtěli věnovat. Do obsahu zprávy uveďte krátké zdůvodnění svého zájmu a do přílohy e-mailu přiložte svůj životopis.

Stáž bude trvat od 1.11.2019 do 31.10.2020. Bližší informace o činnosti Centra naleznete na webových stránkách.

www.centrumlidskaprava.cz

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Jan Lhotský

Medzinárodný trestný súd v problémoch

Katarína Hukelová

Medzinárodný trestný súd ako prvý stály medzinárodný tribunál pre trestanie vojnových zločinov, zločinov proti ľudskosti, genocídy a zločinu agresie po počiatočnom nadšení z jeho vzniku čelí v posledných rokoch vlne kritiky. V čom spočívajú hlavné problémy súdu a aké riešenia prichádzajú do úvahy?

Medzinárodný trestný súd

Medzinárodný trestný súd (MTS) je svojim charakterom medzinárodnou inštitúciou, ktorá bola založená multilaterálnou zmluvou - Rímskym štatútom v júli 1998. Štáty, ktoré podpísali a ratifikovali Rímsky štatút sa stali členskými štátmi MTS. V súčasnosti má MTS 122 členských štátov. MTS ako medzinárodný trestný tribunál začal svoju činnosť v júli 2002, s právomocou vyšetrovať a trestať páchatelov vojnových zločinov, zločinov proti ľudskosti, genocídy a od júla 2018 aj zločinu agresie.

Znakom jurisdikcie MTS je komplementarita, čo znamená, že MTS svoju jurisdikciu uplatňuje len v prípadoch ak členský štát nemôže alebo nechce stíhať jednotlivcov podozrivých zo spáchania zločinov podľa medzinárodného práva. Vyšetrovanie pred MTS možno začať na základe podnetu štátu, úradom prokurátora MTS z vlastnej iniciatívy alebo postúpením situácie Radou bezpečnosti OSN.

V prvej polovici roku 2019 mal Douglas Guilfoyle, profesor medzinárodného a bezpečnostného práva na Univerzite New South Wales Canberra, na portáli *EJIL: Talk!* zaujímavú sériu článkov, v ktorých sa venoval kritike fungovania MTS, a v ktorých analyzoval jednotlivé problémy tribunálu. Keďže príspevky tohto druhu nie sú od renomovaných odborníkov na medzinárodné právo trestné tak časté, rozhodli sme sa uviesť súhrn názorov a myšlienok profesora Guilfoyla.

Sudkyňa Christine Van Den Wyngaert [1]

V čom spočívajú problémy MTS?

V posledných rokoch sa vo vzťahu k MTS ozýva kritika, že „Rímsky projekt“ nenaplnil predpokladané očakávania, keďže za 20 rokov jeho existencie a konzumácii 1,5 miliardy eur, prišlo k odsúdeniu len štyroch obžalovaných (Thomas Lubanga Dylio, Germain Katanga, Ahmad Al Faqi Al Mahdi, Bosco Ntaganda). K celkovému obrazu je však potrebné tiež doplniť, že MTS vedie oficiálne vyšetrovanie 11 situácií a predbežné šetrenie v 10 veciach a dosiaľ bolo obvinených celkovo 44 osôb.

Obhajcovia MTS často argumentujú, že za nenačnením očakávaní MTS je predovšetkým nedostatočná spolupráca a podpora členských štátov vo vzťahu k jurisdikcii súdu, ktorá sa prejavila napr. v prípade bývalého prezidenta Sudánu Omara Al-Bashira, ktorý počas svojej návštevy Južnej Afriky nebol zatknutý a odovzdaný MTS, hoci Južná Afrika je členským štátom Rímskeho štatútu a takáto

Medzinárodný trestný súd [2]

povinnosť jej z Rímskeho štatútu priamo vyplývala. MTS je závislý na spolupráci konkrétneho štátu, v ktorom vykonáva svoju právomoc, keďže nemá ani vlastné policajné alebo vojenské zložky.

Ďalším dôvodom nenaplnenia očakávaní je tiež, že MTS nemá jurisdikciu voči cca 70 štátom sveta. Značným limitom pre prácu MTS je podľa obhajcov MTS aj neustále sa zmenšujúci rozpočet a v neposlednom rade aj to, že viacerí svetoví kľúčoví hráči ako sú USA, Rusko alebo Čína nie sú signatármi Rímskeho štatútu. Uvedené nedostatky majú nepochybne vplyv na fungovanie MTS, ale ani zďaleka nie sú jeho jedinými nedostatkami.

Ďalšími podstatnými nedostatkami, ktoré bránia MTS naplno využiť svoj potenciál sú inštitucionálneho charakteru, a to predovšetkým neefektívne predsudného oddelenia MTS a systému poskytovania reparácií. Značnými problémami, ktoré rezonujú sú tiež politický výber sudcov a množstvo zamestnaneckých sporov, ktoré vyčerpávajú rozpočet MTS.

Predsúdnemu oddeleniu, ktorého súčasťou sú senáty pre prípravné konanie sa vyčíta zbytočné predlžovanie konania pred MTS a odčerpávanie finančných prostriedkov súdu. Bývalá sudkyňa MTS Christine van Den Wyngaert senáty pre prípravné

konanie nazvala „*chybou v architektúre MTS*“. Tieto sa odklonili od svojho pôvodného významu, ktorý možno zjednodušiť tak, že úlohou predsúdného senátu je, aby sa z prípravného konania do procesu dostávali len „*silné prípady*“. V súčasnosti sa však do konania pred súdne senáty MTS dostávajú v zásade takmer všetky veci. Sudkyňa Van Den Wyngaert ako príklad uvádza kauzu bývalého prezidenta Pobrezia Slonoviny Laurenta Gbagbo, v ktorom už na začiatku boli slabé dôkazy vôbec na jeho potvrdenie senátom pre prípravné konanie, avšak dostal sa do konania pred súdny senát, ktorý ho zamietol.

Kritike čelí taktiež odbornosť samotných sudcov MTS, ktorí v zmysle článku 36 Rímskeho štatútu musia byť expertmi v oblasti trestného práva a mať skúsenosť ako sudcovia, prokurátori alebo advokáti alebo byť expertmi v oblasti medzinárodného práva, ako je medzinárodné humanitárne právo alebo v oblasti ľudských práv. Hoci je zrejmé, že odbornosť je potrebná v oboch oblastiach, sudca ktorý je odborníkom len v jednej, môže odbornosť v druhej „*pochytiť*“ priamo pri výkone súdnej moci na MTS.

MTS je tiež vystavený negatívnej publicite aj z dôvodu značného množstva zamestnaneckých sporov, napr. z dôvodov neplatného skončenia pracovného pomeru. Verejným tajomstvom je tiež žaloba 6 sudcov, vrátane súčasného predsedu MTS, ohľadom

Omar Al-Bashir [3]

výšky platu v porovnaní s platom sudcov Medzinárodného súdneho dvora.

Porovnávanie s Medzinárodným tribunálom pre bývalú Juhosláviu

MTS býva často porovnávaný s Medzinárodným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY), ktorý za 25 rokov svojej činnosti obžaloval 161 jednotlivcov, z ktorých bolo 90 odsúdených, 19 oslobodených a 13 postúpených na stíhanie pred domácimi súdmi. V 37 prípadoch bolo trestné stíhanie zastavené a obžaloba bola vzatá späť, 2 kauzy zostali na prejednanie senátom Medzinárodného mechanizmu pre trestné tribunály (MICT). Zástancovia MTS však argumentujú, že porovnávanie s ICTY nie je celkom férové, keďže MTS má jurisdikciu vo vzťahu k 122 členským štátom a naopak ICTY operoval vo vzťahu k značne geograficky menšiemu územiu.

Vplyv na úspech ICTY mal nepochybne aj tlak zo strany Európskej únie, ktorá ako podmienku pre rokovania o pristúpení do únie pre Srbsko, Bosnu a Her-

cegovinu a Chorvátsko požadovala spoluprácu pri zatknutí páchatelov zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a genocídy, ktorí sa aj po skončení vojny v Bosne v roku 1995 vo vyššie uvedených krajinách stále skrývali. Nemalý vplyv na úspech ICTY mala jednoznačne aj podpora tribunálu zo strany USA.

Čo je možné spraviť pre lepšie fungovanie MTS

V prvom rade MTS pre svoju činnosť potrebuje politickú a diplomatickú podporu svojich členských štátov, ich spoluprácu a prístup na územie za účelom výkonu svojej jurisdikcie. MTS nepochybne potrebuje aj rozpočet, ktorý mu umožní naplniť naň kladené očakávania.

Dôležitosť má nepochybne aj vzdelávanie sudcov MTS, v súvislosti s ktorými je žiadúce, aby boli expertmi v oblasti trestného práva procesného a zároveň, aby mali rozsiahle vedomosti aj z medzinárodného práva verejného a medzinárodného práva trestného. Jednou z možností ako dosiahnuť tento cieľ je založenie sudcovskej akadémie, prostredníc-

tvom ktorej by bolo možné odborne pripravovať na výkon sudcovskej funkcie budúcich sudcov MTS podporených jednotlivými členskými štátmi.

Objavujú sa tiež názory, že MTS by nemal byť permanentným tribunálom, ale mal by byť prioritne mechanizmom, ktorý by pomáhal vytvoriť špeciálne senáty v rámci národného právneho systému s medzinárodným prvkom a tieto by mali fungovať ako hybridné sudy.

Je zrejmé, že MTS pri svojom súčasnom nastavení a s problémami, ktoré ho sužujú, nemôže naplňať očakávania, ktoré sú naň kladené ako na jediný stály medzinárodný trestný tribunál pre vyšetrovanie a trestanie páchatelov zločinov podľa medzinárodného práva. Pre zmenu situácie je nevyhnutné, aby si členské štáty ako aj predstavitelia samotného MTS uvedomili a priznali jeho problémy, prejavili vôľu ich odstrániť a zlepšili tak fungovanie MTS.

Zdroje

Guilfoyle, D.: Part I- This is not fine:The International Criminal Court in Trouble, EJIL:Talk!, 21. marec 2019(<https://www.ejiltalk.org/part-i-this-is-not-fine-the-international-criminal-court-in-trouble/>).

Guilfoyle, D.: Part II- This is not fine:The International Criminal Court in Trouble, EJIL:Talk!, 22. marec 2019 (<https://www.ejiltalk.org/part-ii-this-is-not-fine-the-international-criminal-court-in-trouble/>).

Guilfoyle, D.: Part III- This is not fine:The International Criminal Court in Trouble, EJIL:Talk!, 25. marec 2019 (<https://www.ejiltalk.org/part-iii-this-is-not-fine-the-international-criminal-court-in-trouble/>).

Guilfoyle, D.: Reforming the International Criminal Court: Is it Time for the Assembly of State Parties to be adults in the room?, EJIL:Talk!, 8. máj 2019 (<https://www.ejiltalk.org/reforming-the-international-criminal-court-is-it-time-for-the-assembly-of-state-parties-to-be-the-adults-in-the-room/>).

Jacobs, D.: Some Reactions to Douglas Guilfoyle's Posts on the Troubles of the ICC, EJIL:Talk!, 1. apríl 2019 (<https://www.ejiltalk.org/some-reactions-to-douglas-guilfoyles-posts-on-the-troubles-of-the-icc/>).

Fotografie

- [1] Sudkyňa Christine Van Den Wyngaert, autor: International Criminal Court, 15. apríl 2011, www.flickr.com
- [2] Medzinárodný trestný súd, autor: jbdodane, 24. september 2017, www.flickr.com, Creative Commons CC BY-NC 2.0
- [3] Omar Al-Bashir, autor: Al Jazeera English, 4. január 2011, www.flickr.com, Creative Commons CC BY-SA 2.0
- [4] Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu, autor: Roman Boed, 13. apríl 2014, www.flickr.com, CC BY 2.0.

Medzinárodný trestný tribunál pre bývalú Juhosláviu [4]

Nizozemsko shledáno z 10 % odpovědné za masakr ve Srebrenici

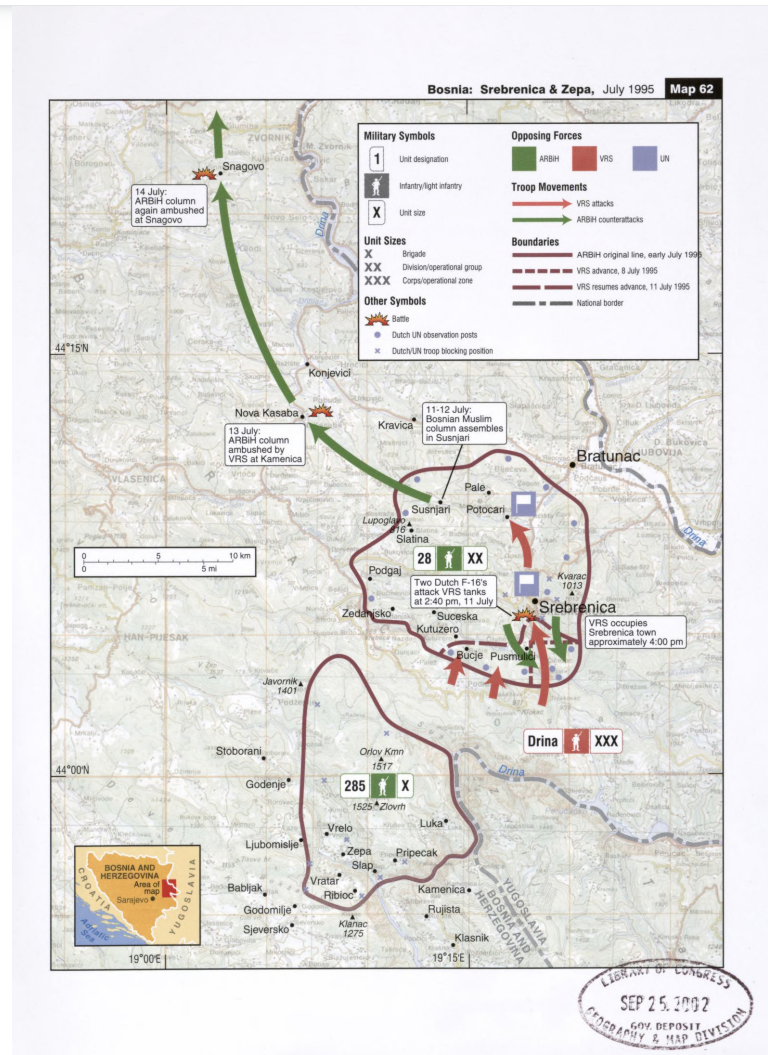
Zuzana Malá

Role Nizozemska v masakru, který se udál ve Srebrenici během války v Bosně a Hercegovině v roce 1995, byla dlouhou dobu diskutována. Stala se stínem neustále visícím nad pověstí Nizozemska. V červenci nejvyšší nizozemský soud stanovil podíl odpovědnosti Nizozemska za tento masakr. Snížil jej z původních 30 %, které stanovil odvolací soud, na pouhých 10 %.

Co se stalo v Srebrenici

Během let 1992 až 1995 probíhala v Bosně a Hercegovině tzv. Bosenská válka, během níž byly mimo jiné bosenskými Srby prováděny etnické čistky a útoky na bosenské muslimy. Na začátku července 1995 postupovaly jednotky bosenských Srbů směrem k enklávě Srebrenica, která byla prohlášena za bezpečnou zónu OSN. Díky tomuto prohlášení se ve Srebrenici shromáždilo několik tisíc muslimů prchajících před jednotkami bosenských Srbů vedených Ratko Mladičem.

Pohřebiště v Potočari [1]

Mapa vojenských operací v červenci 1995 v okolí enklávy Srebrenica [2]

V červenci 1995 se jednotkám bosenských Srbů podařilo město Srebrenica dobýt a asi 25 000 muslimů bylo nuceno z města prchnout do nedalekého Potočari. Zde se nacházela základna nizozemských mírových jednotek zvaných Dutchbat. Většina uprchlíků byly ženy, děti a starší lidé. Poté, co začalo násilí eskalovat, nizozemské jednotky se vzdaly a pomohly bosenským Srbům nahnat asi 5000 muslimů do autobusů. Většinou se jednalo o ženy, děti a starší osoby. Bylo mezi nimi ale také přibližně 350 mužů, jejichž životy byly bosenskými Srby nejvíce ohroženy. I přesto jim ale nizozemské jednotky neposkytly možnost v základně zůstat. Během přesunu muslimů do autobusů byli muži od skupiny odtrženi a odvedeni k údajnému výslechu. Nakonec byli zastřeleni.

Během srebrenického masakru bylo zavražděno celkem okolo 8000 mužů a Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii potvrdil, že se jednalo o genocidu.

Zed se jmény obětí v Srebrenici [3]

Rozsudek nejvyššího nizozemského soudu

Červencový rozsudek nejvyššího nizozemského soudu ukončil dlouholeté soudní tahanice mezi Nizozemím a skupinou pozůstalých zastoupenou organizací Matky Srebrenice. Poprvé bylo Nizozemí označeno za odpovědné nizozemským soudem v roce 2014. Příklad se poté dostal k odvolacímu soudu v roce 2017. Ten prohlásil, že je Nizozemí z 30 % odpovědné za smrt zmíněných 350 mužů, protože šance, že by se vyhnuli popravě (šance, jež jim byla odepřena) byla 30%. Proto mohli pozůstalí žádat po Nizozemí 30% odškodnění.

V červenci tohoto roku se případ dostal k nejvyššímu soudu. Ten prohlásil, že nizozemské mírové jednotky selhaly především v tom, že neumožnily těmto 350 mužům zůstat na základně. Odpovědnost nizozemských mírových jednotek snížil na 10 %. Své rozhodnutí zdůvodnil tím, že toto je procentuálně šance toho, že by se tito muži nedostali do rukou bosenských Srbů i kdyby jim bylo povoleno v základně zůstat. Jak tuto pravděpodobnost vypočítali, již ovšem vysvětleno nebylo.

Rozsudkem byli rozhořčeny nejen představitelky organizace Matky Srebrenic, ale rovněž samotní bývalí vojáci jednotek Dutchbat.

V průběhu let proběhlo mnoho soudních procesů, které se snažily odhalit, kdo je odpovědný za srebrenický masakr. V jednom z posledních byl v roce 2017 u Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii odsouzen za zločiny proti lidskosti a zločin genocidy generál Mladič.

Zdroje

- BBC. *Srebrenica massacre: Dutch state '10% liable' for 350 deaths*. 19. července 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-europe-49042372>).
- The Guardian. *Dutch court reduces state liability for Srebrenica massacre*. 19. července 2019 (<https://www.theguardian.com/world/2019/jul/19/dutch-supreme-court-reduces-responsibility-for-srebrenica-massacre>).
- Karasz, Palko. *Netherlands Was 10 Percent Liable in Srebrenica Deaths, Top Dutch Court Finds*. *The New York Times*. 19. července 2019 (<https://www.nytimes.com/2019/07/19/world/europe/srebrenica-massacre-netherlands.html>).
- Khan, Mehreen. *Dutch troops held partly responsible for Srebrenica massacre*. *Financial Times*. 19. července 2019 (<https://www.ft.com/content/d77418e6-aa15-11e9-984c-fac8325aaa04>).

Fotografie

- [1] Pohřebiště v Potočari, autor: Michael Büker, Wikimedia Commons, 18. května 2009, CC BY-SA 3.0.
- [2] Mapa vojenských operací v červenci 1995 v okolí enklávy Srebrenica, autor: Central Intelligence Agency, Wikimedia Commons, 26. května 2006, public domain.
- [3] Zed se jmény obětí v Srebrenici, autor: Michael Büker, Wikimedia Commons, 18. března 2009, CC BY-SA 3.0.

Premiér Kosova odstoupil po předvolání k výslechu u Kosovského tribunálu

Barbora Valíková

Předseda kosovské vlády Ramush Haradinaj rezignoval poté, co jej haagský soud předvolal k výslechu. Tzv. Kosovský tribunál se zabývá válečnými zločiny a zločiny proti lidskosti spáchanými v průběhu kosovského konfliktu mezi lety 1998 a 1999 a bezprostředně po něm. Tribunál Haradinaje však doposud neobžaloval.

Kosovský konflikt a Ramush Haradinaj

V roce 1998 dlouhotrvající tenze mezi Bělehradem a srbskou provincií Kosovo vyústily v otevřený ozbrojený konflikt. Dle různých zdrojů si občanská válka vyžádala mezi 10 a 13 tisíci oběťmi, z domovů přitom vyhnala až milion lidí. Srbská vláda po dvou měsících bombardování spojeneckými silami NATO nakonec v roce 1999 své jednotky z někdejší provincie stáhla. O dekádu později, dne 17. února 2008, vyhlásilo Kosovo nezávislost. Doposud tento akt uznala více než polovina členských států OSN. Srbsko však na nezávislost kosovského území nikdy nepřistoupilo.

Haradinaj působil v průběhu kosovského konfliktu jako vysoce postavený generál Kosovské osvobozené armády (*Kosovo Liberation Army, KLA*), rebelské skupiny bojující proti srbské nadvládě. Po konci konfliktu pak Haradinaj započal politickou kariéru, podobně jako současný kosovský prezident Hashim Thaçi. Haradinaj byl díky svému válečnému angažmá populární zejména v západním Kosovu, kde založil svou stranu Aliance pro budoucnost Kosova (*Alliance for the Future of Kosovo, AAK*). Jako kosovský premiér působil hned dvakrát, poprvé mezi lety 2004 a 2005, a nyní od roku 2017. Srbsko Haradinaje nařklo ze zodpovědnosti za případy mučení a vraždění etnických Srbů v průběhu ozbrojeného konfliktu.

Haradinajovo odstoupení

Haradinaj rezignoval na svou pozici ministerského předsedy poté, co jej k výslechu předvolal soud zabývající se zločiny spáchanými v průběhu kosovského konfliktu, tzv. Kosovské specializované soud-

Ramush Haradinaj a Federica Mogherini z EU [1]

ní komory (dále jen „Kosovský tribunál“), sídlící v Haagu. Dle vlastních slov Haradinaj odstoupil, aby k němu mohl tribunál přistupovat jako k běžnému občanovi. Od soudu přitom údajně dostal na výběr, zda chce být předvolán jako premiér či řadový občan. Haradinaj za podobných okolností odstoupil z postu předsedy vlády již v roce 2005, po pouhých 100 dnech ve funkci.

Sám někdejší premiér obvinění z válečných zločinů odmítá. K jeho nevinně se již dvakrát přiklonil i Mezinárodní trestní soud pro bývalou Jugoslávii (*International Criminal Court for the former Yugoslavia, ICTY*), který Haradinaje v Haagu soudil a v obou případech zprostil obžaloby, poprvé v roce 2008 a následně v rámci obnovy části řízení v roce 2012. Soud případ uzavřel s tím, že neexistují přesvědčivé důkazy, které by tvrzení srbské strany proti Haradinajovi podporovaly. Srbové nyní údajně disponují novými důkazy ohledně vražd civilních obětí, za které měl Haradinaj nést odpovědnost.

Haradinaj po svém odstoupení vyzval prezidenta Thaçiho k vypsání nových parlamentních voleb.

Poslední vláda byla koalicí stran, jejichž vůdčí osobnosti dříve působily jako čelní představitelé KLA. Kromě Haradinaje by se tak před Kosovským tribunálem mohli ocitnout i prezident Thaçi či Fatmir Limaj, vůdce koaliční strany NISMA. Podle některých spekulací Haradinaj předpokládá, že jeho předvolání k tribunálu a rezignace na post předsedy vlády zvednou preference AAK v příštích volbách, neboť v myslích Kosovanů znovu oživí Haradinajovu historii vlasteneckého bojovníka za svobodu.

Vznik Kosovského tribunálu a jeho dosavadní činnost

Kosovský tribunál vznikl s podporou EU v roce 2015, aby soudil válečné zločiny a zločiny proti lidskosti, které měla spáchat KLA na etnických menšinách a politických oponentech. Mělo se jednat zejména o perzekuci příslušníků srbského, romského a albánského etnika. Někteří kritici za založením tribunálu vidí spíše snahu Srbů mstít se za činnost ICTY, který soudil převážně srbské válečné zločince.

Podnětem pro ustavení soudu byla zpráva Rady Evropy z roku 2011, dle které se KLA v době ko-

sovského konfliktu měla dopouštět zločinů jako mučení, únosy či nedovolené odebírání lidských orgánů. Tato zpráva vedla k založení vyšetřovací jednotky EU, která se po tři roky zabývala prověřováním tvrzení uvedených ve zprávě. Vyšetřovací tým informace v roce 2015 potvrdil.

V reakci na tyto události měl být zřízen tribunál, jehož úkolem by bylo soudit uvedené zločiny. Vlivem tlaku mezinárodního společenství kosovský parlament na druhý pokus odhlasoval založení Kosovského tribunálu se sídlem v Haagu. Soud vznikl jako součást kosovského soudního systému, je však nezávislý na soudní moci Kosova. Jeho jurisdikce se vztahuje na válečné zločiny, zločiny proti lidskosti a další zločiny podle kosovských zákonů vztahujících se k obviněním ze zprávy Rady Evropy z roku 2011, spáchané mezi 1. lednem 1998 a 31. prosincem 2000 na území Kosova a Albánie (viz Bulletin březen 2017, s. 11).

Soud sestává z 20 soudců a má mezinárodní charakter, žádný ze soudců nepochází z Kosova. Soudu předsedá bulharská soudkyně Ekaterina Trendafilova, která dříve působila u Mezinárodního trestního soudu.[1] V červnu 2019 se Kosovský tribunál přemístil z dočasných prostor do nového sídla. Soud

Prezident Kosova Hashim Thaçi [2]

Předsedkyně Kosovského tribunálu Ekaterina Trendafilova [3]

již také přijal veškerá náležitá usnesení, jako pravidla dokazování, jednací řád či pravidla profesionálního jednání. Je tedy připraven na zahájení soudních řízení. Tribunál však nadále čeká na první obžalované ze strany kanceláře prokurátora. Soud letos započal výslechy potenciálních obžalovaných i svědků.

Poznámky

[1] V minulém roce jsme publikovali rozhovor s předsedkyní Trendafilovou, viz Bulletin říjen 2018, s. 3.

Zdroje

The Guardian. *Kosovo PM resigns before questioning at The Hague*. 19. července 2019 <https://www.theguardian.com/world/2019/jul/19/kosovo-pm-resigns-before-questioning-at-the-hague>.

BBC News. *Kosovo PM Haradinaj resigns over war crimes summons*. 19. července 2019 <https://www.bbc.com/news/world-europe-49047355>.

Kosovo Specialist Chambers & Specialist Prosecutor's Office. (2019). *Background*. Dostupné z <https://www.scp-ks.org/en/background>.

McLaughlin, Daniel. *Kosovo's ex-rebels face questioning from new EU-backed court*. The Irish Times. 14. ledna 2019 (<https://www.irishtimes.com/news/world/europe/kosovo-s-ex-rebels-face-questions-from-new-eu-backed-court-1.3757806>).

Bacigalupo, Luke. *Kosovo PM resigns after Specialist Chambers summons*. Global Risk Insights. 4. srpna 2019 <https://globalriskinsights.com/2019/08/kosovo-pm-resigns-after-summons-from-specialist-chambers/>.

Fotografie

[1] Ramush Haradinaj a Federica Mogherini z EU, autor: European External Action Service, 18. prosince 2017, Flickr, CC BY-NC 2.0.

[2] Prezident Kosova Hashim Thaçi, autor: NATO North Atlantic Treaty Organisation, 8. června 2016, Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

[3] Předsedkyně Kosovského tribunálu Ekaterina Trendafilova, zdroj: ICC-CPI.

BLOG NA WEBU CENTRA

Věděli jste, že na Blogu Centra jsou další krátké články o lidskoprávních tématech? Podívejte se [zde](#).

Více na www.centrumlidskaprava.cz

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: Monika Hanych a Hubert Smekal

Evropské hodnoty, dialog a vláda práva: apel Evropské komise je jednoznačný

Sabina Škrobánková

Evropská komise představila v červenci tohoto roku návrh, který má posílit jeden ze základních hodnotových pilířů Evropské unie - právní stát. Ve svém sdělení Komise přináší konkrétní opatření, která mají za cíl podpořit vládu práva napříč členskými státy a také zvýšit informovanost občanů Unie o dané problematice.

Evropané jsou v posledních letech svědky změn v oblasti soudnictví, které jsou mnohdy znepokojující a kontroverzní. Soudní moc je v některých státech omezována buď přímo legislativou nebo nepřímo podřizováním soudních činitelů ostatním složkám veřejné moci.

Jako příklad státu, kde k obdobným zásahům dochází, je samozřejmě možné uvést Turecko. Pro mnohé je ovšem alarmující, že ke srovnatelným krokům přistupuje například i sousední Polsko, které se přitom před lety zavázalo svým vstupem do Evropské unie k respektování jejích základních hodnot. Unie má být prostorem svobody, bezpečnosti a práva. Aby tomu tak skutečně bylo i nadále, je ovšem podle Evropské komise nezbytné, aby se jeho členové řídili hodnotami, na nichž je celé společenství založeno. Jejich dodržování je totiž základním předpokladem pro harmonický a efektivní chod Evropské unie a jejího vnitřního trhu.

Klíčová role právního státu

Nutnost a vůli i nadále chránit hodnoty evropské společnosti a potažmo i Evropské unie vyjádřili čelní evropští představitelé při svém setkání v rumunském Sibiu, které se uskutečnilo v květnu letošního roku. Evropská rada stejně jako Rada Evropy se shodují na tom, že právní stát, jeho ochrana a řádné fungování jsou pro Evropu zásadní, což potvrzuje i spolupráce obou organizací v této oblasti.

Emily O'Reilly, Evropská veřejná ochránkyně práv [1]

Evropská komise také představila v červenci tohoto roku balíček návrhů, doporučení a kroků, které mají ve svém souhrnu vést k posílení hodnoty právního státu, který si lze jen těžko představit bez nezávislého a nestranného soudnictví.

Tento rámec tvoří tři pilíře: (1) šíření hodnot právního státu a navyšování povědomí občanů o nich, dále pak (2) prevence vzniku problémů v této oblasti a (3) řešení v případě, že by se problémům přes veškeré snahy nepodařilo předejít.

Komise přichází s konkrétními návrhy

Komise ve svém prohlášení navrhla konkrétní možnosti, které by měly v blízké době přispět k naplnění stanovených cílů. Podporu Komise nachází mimo jiné u představitelů Finska, jehož šestiměsíční předsednictví v Radě Evropské unie započalo 1. července tohoto roku.

Krakow [2]

Evropská komise se ve svém prohlášení zavázala i nadále udržet a posílit spolupráci nejen s Radou Evropy, ale i s dalšími organizacemi, zejména s Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě nebo s Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

Ve svém úsilí se chce Komise opřít také o součinnost s nevládními organizacemi, které by měly za finanční podpory Unie zvyšovat povědomí společnosti o hodnotách a správném fungování právního státu. V něm mají být orgány veřejné moci omezeny zákonem a každý má mít možnost dovolat se svých práv u nestranného a nezávislého soudního orgánu.

Jsou to právě národní soudy, které současně s vnitrostátním právem zajišťují i aplikaci práva Evropské unie. Zájem unie na správném fungování soudnictví v jednotlivých členských státech je tedy nepopíratelný.

Znepokojivé změny soudního systému v Polsku

Jak bylo zmíněno výše, Evropa je v posledních letech svědkem snahy o reformování polského soudnictví, které jsou přinejmenším sporné. Nově vydané právní předpisy (zákon o Nejvyšším soudu, zákon o obecných sodech) svou povahou ohrožují

základní prvky soudního systému, tedy jeho nestrannost a nezávislost.

Některé z těchto předpisů již byly předmětem soudního řízení vedeném před Soudním dvorem Evropské unie na základě žaloby Evropské komise. Konkrétně se jednalo o zákon o Nejvyšším soudu, který snižoval věkovou hranici soudců Nejvyššího soudu pro odchod do důchodu na 65 let s tím, že se vztahoval i na soudce v té době již jmenované. Ti měli mít možnost ve svém působení pokračovat i po dovršení věkové hranice jen za podmínky, že k tomu získají svolení prezidenta. Soudní dvůr dospěl při svém rozhodování k závěru, že ustanovení právních předpisů jsou v přímém rozporu s právem Evropské unie.

Letos na podzim se přitom očekává další rozsudek Soudního dvora. Tentokrát se bude týkat dalšího ze série reformních zákonů, zákona o obecných sodech. Ten stanoví, že soudci obecných soudů mohou být kvůli svému rozhodování podrobena disciplinárnímu řízení a následně na ně mohou být uvaleny sankce. Disciplinární řízení by mělo probíhat před komorou složenou výhradně ze soudců vybraných Národní soudcovskou radou jmenovanou polským parlamentem. Dochází tak k výraznému narušení systému brzd a protiváh, kdy zde existuje hrozba,

Ilustrační foto [3]

že moc zákonodárná bude přímo ovlivňovat moc soudní, což by mohlo vést k narušení základních principů demokratického státu, kde jsou tyto moci od sebe odděleny.

Dialogem k posílení demokratických i evropských hodnot

Demokracii si nelze představit bez práva na svobodný přístup k informacím. Právě ten umožňuje občanům, médiím a ostatním aktérům utvářejícím občanskou společnost účinně kontrolovat výkon státní moci. Tvoří tak nedílnou součást systému, v němž dominují lidská práva, svoboda, rovnost a právní stát. Jedná se o hodnoty společné všem členským státům, které se dobrovolně rozhodly vstoupit do evropského společenství a utvářet jej tak, aby státy tyto hodnoty respektovaly, chránily a rozvíjely.

I to je jedním z důvodů, proč Komise zdůrazňuje důležitost dialogu mezi členskými státy navzájem, mezi státy a institucemi Unie, ale i mezi ostatními

subjekty působícími na poli práva. Zároveň spoléhá na to, že se státy budou řídit zásadou loajální spolupráce a pomohou tak zajistit, že evropské hodnoty budou chráněny právem, které je ztělesňuje a uvádí do reality evropské společnosti.

Zdroje

Evropská komise. 2019. *Rule of Law: European Commission takes new step to protect judges in Poland against political control*. Brusel: EU Publishing (https://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-4189_en.htm).

Evropská komise. 2019. *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions - Strengthening the rule of law within the Union A blueprint for action*. Brusel: EU Publishing

Anna Wójcik. *European Commission presents proposals for strengthening rule of law – Poland's government reacts*. Rule of Law. 19. 7. 2019 (<https://ruleoflaw.pl/commission-proposals-strengthening-rule-of-law/>).

Fotografie

[1] Emily O'Reilly, Evropská veřejná ochránkyně práv, autor: European Parliament, 18.6.2013, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

[2] Krakow, autor: DzidekLasek, 2.10.2015, zdroj: Pixabay, Pixabay license.

[3] Ilustrační foto, autor: WilliamCho, 12.2.2017, zdroj: Pixabay, Pixabay license.

Rusku byla navrácena hlasovací práva v Radě Evropy, Ukrajině navzdory

Michal Kubica

Parlamentní shromáždění na konci června tohoto roku navrátilo Rusku jeho hlasovací práva v Radě Evropy. Ta mu byla pozastavena v dubnu 2014 poté, co Ruská federace v rozporu s mezinárodním právem anektovala území poloostrova Krym. Ukrajina v reakci na toto rozhodnutí oznámila zrušení své účasti v Parlamentním shromáždění.

Pozastavení hlasovacích práv a ruská reakce

Parlamentní shromáždění je orgán Rady Evropy složený ze stálých delegací jednotlivých členských států. O navrácení hlasovacích práv Rusku hlasovalo na svém zasedání pět let poté, co Rusku tato hlasovací práva pozastavilo v souvislosti s ruskou anexí do té doby ukrajinského Krymu. Anexe byla mezinárodním společenstvím odsouzena, Evropská unie uvalila na Rusko sankce a Rada Evropy reagovala právě zmrazením ruských hlasovacích práv. V roce 2015 pak Parlamentní shromáždění pozastavení hlasovacích práv prodloužilo a navíc Rusko zbavilo dalších členských práv.

V důsledku toho ruské delegaci nebylo umožněno mimo jiné podílet se v průběhu let na volbě soudců Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) ani rozhodovat o obsazení úřadu komisaře pro lidská práva. Především nucená neúčast Ruska při volbách jednotlivých soudců ESLP vedla k velké kritice ze strany ruského parlamentu, který zpochybňoval legitimitu rozsudků vydaných proti Rusku soudci, na jejichž volbě se ruská delegace nesměla podílet.

V roce 2017 Rusko, stále zbavené svých hlasovacích i jiných členských práv v Radě Evropy, přestalo platit své členské příspěvky ve výši 33 milionů eur ročně a pohrozilo odchodem z této mezinárodní organizace v případě, že mu všechna jeho členská práva nebudou navrácena. Naopak v případě navrácení hlasovacích práv ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov přislíbil, že Rusko svůj dluh, který by ke konci roku 2019 jinak dosáhl výše 82,7 milionů eur, Radě Evropy uhradí.

Zasedání Parlamentního shromáždění [1]

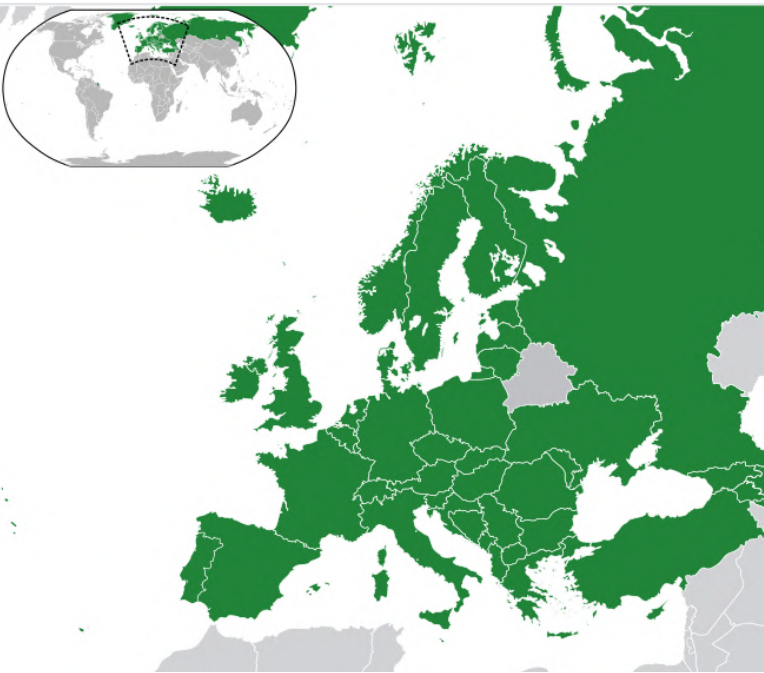
Hlasování o navrácení práv a protest ukrajinské delegace

Proti navrácení hlasovacích práv Rusku nejostřeji protestovala ukrajinská delegace, a nebyla jediná. Také další země bývalého Sovětského svazu, které jsou nyní členy Rady Evropy, se vyslovovaly vesměs proti. Jejich názor podpořilo například také Polsko, Švédsko nebo Spojené království. Naopak delegace Francie a Německa se přikláněly k navrácení hlasovacích práv.

Hlavním argumentem zastánců obnovení hlasovacích práv Rusku byla hrozba, že v opačném případě Radu Evropy zcela opustí, čímž více než 140 milionů ruských občanů ztratí přístup k ESLP. Jsou to přitom právě Rusové, kteří se na štrasburský soud obrací zdaleka nejčastěji ze všech národností, a ESLP jim ve velkém procentu případů dává zapravdu.

Protiargumentem odpůrců navrácení hlasovacího práva byla skutečnost, že ruský ústavní soud má pravomoc rozhodnout o neaplikování konkrétního rozsudku ESLP, tudíž ochrana ruských občanů

Členské státy Rady Evropy [2]

štrasburskými rozsudky tak stejně není jednoznačně zaručena.

Samotné hlasování o navrácení hlasovacích práv Rusku následovalo den poté, co Parlamentní shromáždění přijalo rezoluci garantující zásadu, že každý členský stát Rady Evropy bez rozdílu musí mít vždy právo být v Radě Evropy zastoupen, hovořit a hlasovat. Výsledek se tak již dal předvídat. Pro navrácení ruských hlasovacích práv se vyslovilo 118 delegátů, proti jich hlasovalo 62.

Parlamentní shromáždění současně Rusko vyzvalo k přijetí série opatření, která by měla posílit stav lidských práv v zemi, kupříkladu k přijetí opatření k ukončení porušování práv LGBT osob, ale také k propuštění zadržovaných ukrajinských námořníků a přivedení ke spravedlnosti osoby odpovědné za sestřelení letu MH17 nad ukrajinským územím.

Ukrajina ihned po hlasování oznámila, že její delegace Parlamentní shromáždění opustí. V budoucnu

se plánuje účastnit pouze těch hlasování, jejichž předmětem bude opětovné zmrazení ruských hlasovacích práv. Rozhodnutí Parlamentního shromáždění dle předsedy ukrajinské delegace Volodymyra Arieva vysílá do Moskvy zprávu, že si Rusko může dělat cokoli se mu zamane, okupovat cizí území a zabíjet lidi, a přesto nenásledují žádné sankce.

Jeden z ukrajinských delegátů, Oleksiy Honcharenko, označil rozhodnutí za „štrasburskou zradu“ a přirovnal jej k mnichovské zradě Československa v roce 1938. Ukrajinský ministr zahraničí oznámil, že Rada Evropy ztratila důvěru Ukrajiny a bude ji jen velmi těžko získávat zpátky.

Zdroje

- Glas, Lize: *The Assembly's appeasement towards Russia*, Strasbourg Observers, 27. září 2018 (<https://strasbourgobservers.com/2018/09/27/the-assemblys-appeasement-towards-russia/>).
- Council of Europe restores Russia's voting rights, dw.com, 25. června 2019 (<https://www.dw.com/en/council-of-europe-restores-russia-voting-rights/a-49340511>).
- Roth, Andrew: *Ukraine walks out of Europe human rights body as Russia returns*, The Guardian, 25. června 2019 (<https://www.theguardian.com/law/2019/jun/25/ukraine-walks-out-council-of-europe-human-rights-assembly-protest-russia-return>).
- Válová, Irena: *Dobrá zpráva pro ESLP: Rada Evropy vrátila Rusku hlasovací práva*, Česká justice, 1. července 2019 (<https://www.ceska-justice.cz/2019/07/dobra-zprava-pro-eslp-rada-evropy-vratila-rusku-hlasovaci-prava/>).
- Ruxit na obzoru. *Moskvě hrozí vyloučení z Rady Evropy, dluží 2 miliardy*, iDnes.cz, 4. května 2019 (https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ruxit-rusko-rada-evropy-vyloucení-odchod-2-miliardy.A190429_091331_zahranicni_baje).
- Ukraine fury as Russia gets back Council of Europe voting rights*, BBC, 25. června 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-europe-48755606>).
- Rothwell, James; Oliphant, Roland: *Ukraine urges Council of Europe not to lift Russia ban*, The Telegraph, 23. června 2019 (<https://www.telegraph.co.uk/news/2019/06/23/ukraine-urges-council-of-europe-not-lift-russia-ban/>).

Fotografie

- [1] Zasedání Parlamentního shromáždění. Autor: OECD, zdroj: Flickr.com, CC BY-NC 2.0.
- [2] Členské státy Rady Evropy. Autoři: Hayden120; NuclearVacuum, zdroj: Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0.

CENTRUM JE NA FACEBOOKU

Chcete být v obraze i mezi jednotlivými čísly Bulletinu? Sledujte náš facebookový profil:

www.facebook.com/Centrumlidskaprava

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Vedoucí sekce: Nela Černotová

Život Ujgurů v čínských převýchovných táborech

Aneta Boudová

Až milion příslušníků etnické menšiny Ujgurů žijících na západě Číny je v současné době v tzv. převýchovných táborech. Oficiálně takto Čína bojuje proti náboženskému extremismu, terorismu a etnickému separatismu. Neoficiální svědectví však mluví o kulturní genocidě.

Provincie Sin-Ťijang je rozlehlá autonomní oblast na severozápadě Číny, obývaná mimo jiné téměř jedenácti miliony Ujgury. Ujgurové jsou turkické etnikum se svým vlastním jazykem, převážně muslimské víry. Etnicky a geograficky je lze zařadit někam mezi Čínu a Střední Asii, nejbliže mají k Uzbekům a Turkům.

Ujgurové se několikrát v minulosti s vědomostí své vlastní nezařaditelnosti snažili o nezávislost. Před nástupem komunistické strany v Číně se jim to i několikrát podařilo, od té doby jsou však oni i celý Sin-Ťijang považováni za integrální součást Číny. Ta se k nim vždy chovala spíše jako k podřadné minoritě.

Během let čínské nadvlády se napříč Ujgurskou společností vytvořilo několik menších teroristických organizací, postavených zejména na ujgurském nacionalismu, islámském extremismu či na kombinaci obou. Díky teroristickým útokům těchto skupin Čína zvýšila dohled na Ujgury a její neochota poskytnout jim alespoň částečnou nezávislost vzrostla. Dalším důvodem, proč se Čína provincie Sin-Ťijang dlouhodobě nechce za žádnou cenu vzdát, jsou nerostné suroviny, na které je provincie bohatá a které tak přináší Číně značné bohatství.

Tři zlé síly

Zhruba v roce 2015 přišly čínské úřady na způsob, jak takovou kontrolu nad Ujgurským etnikem získat. Pod záštitou boje proti třem zlým silám – ná-

Ujgurská dívka [1]

boženskému extremismu, terorismu a etnickému separatismu se začala Čína soustředit na omezení veškerých náboženských a kulturních projevů Ujgurů, kteří byli označeni za zdroj těchto sil. Ujgurové začali být obviňováni z protistátních akcí, úřady přestaly rozlišovat poklidnou demonstraci za nezávislost od teroristického útoku islámských extremistů.

Byla vybudována síť “check-pointů”, na kterých policie kontroluje Ujgurům doklady, někdy dokonce prohledává i jejich telefony. Celá provincie se dostala pod kontrolu kamer a mnoha stovek příslušníků policie a armády. Jakýkoliv náboženský projev začal být trestán, ať už se jedná o čtení z Koránu, zahalování či nošení dlouhých vousů. Mešity byly zavírány či bourány a na okraji měst začaly být v tajnosti budovány komplexy budov obehnaných ostnatým drátem.

Provincie Sin-Ťijang [2]

Utajované budovy

Satelitní snímky odhalily, že od roku 2015 bylo vybudováno několik desítek takových komplexů, jejich největší nárůst byl zaznamenán v roce 2017. Dlouho dobu nebylo jasné, k čemu budovy slouží, oficiální vyjádření popírala, že by se jednalo o převýchovné tábory či věznice, zároveň neposkytovala žádná další vysvětlení. Až nedávno čínské úřady sdělily, že se oficiálně jedná o centra deradikalizace extremistů.

Informace o tom, v čem taková deradikalizace spočívá, se liší podle zdroje, ze kterých je informace čerpána. Podle čínských úřadů jsou do center umístováni extremisté, kteří se dobrovolně podrobují výcviku a sociální asimilaci do čínské společnosti. Oficiální záběry z těchto center jsou plné uklizených tříd s učenlivými studenty všech věkových kategorií, kteří jsou ochotni vyprávět s vděčností, jak se učí správnému chování díky studiu čínských zákonů a kteří jsou si plně vědomi svých prohřešků, za které v centru jsou

Svědectví z místa

Lidé s vlastní zkušeností z místa či jejich příbuzní však disponují poněkud odlišnou verzí. Dle jejich svědectví jsou v centrech zavíráni lidé za jakýkoliv náboženský projev, za protivládní postoj či bez zjevného důvodu a to nikoliv dobrovolně. Tato zatýkání probíhají často v noci, bez soudu a bez nároku na právní pomoc. Mezi rizikové chování patří citování

koránu, modlení na veřejnosti, zahalování obličejů či vystavování náboženských symbolů.

Stejně riskantní jsou i kontakty s lidmi, kteří odešli do zahraničí. Spousta rodin byla z tohoto důvodu rozdělena a kontakty byly zpřetrhány, jelikož čínské úřady je považovaly za přípravu k teroristickému útoku ze zahraničí. Jakmile jednou příslušník ujgurské menšiny vycestuje do zahraničí, jeho rodina se stane terčem kontrol a pokud dojde ke kontaktu, jsou jeho rodinní příslušníci zatýkáni. On sám se může vrátit, ale zatčení ho čeká také.

Uvnitř center, o kterých však všichni mluví spíše jako o vězení, převýchovných či pracovních táborech, jsou zadrženi lidé nuceni vzdát se své kulturní příslušnosti a víry. Zadrženi se musí učit zpaměti čínské zákony, proslovy komunistické strany či politické písně. Drsné následky čekají toho, kdo špatně prospívá, kdo se odmítá účastnit těchto aktivit či kdo se například odváží pomodlit. Svědectví hovoří o nucených hladovkách, bití, mučení, umístování na samoty.

Dříve, když tábory neměly tak velkou kapacitu, byli lidé zadrženi jen na přechodnou dobu a pokud prokázali dobré chování, byli propuštěni. Dle Human

Mešita v provincii Sin-Ťijang [3]

Protestující s Ujgurskou vlajkou [4]

Rights Watch však již delší dobu neexistují důkazy o jakémkoliv propuštění, což pravděpodobně souvisí s masivním nárůstem kapacit v samotných komplexech.

Děti Ujgurů

V posledních dvou letech přibýly na okrajích měst i barevné komplexy ve tvaru hradů obehnané zdmi s dětskými kresbami. Oficiálně se jedná o školy nebo školky, děti z nich ovšem odpoledne nevycházejí a ráno nepřicházejí. Jde totiž o internáty, kam jsou umísťovány děti zadržovaných Ujgurů.

Děti jsou zde odnaučovány svému rodnému jazyku, mají zakázaný kontakt s rodiči a příbuznými a zakázané jsou i projevy víry. Každého, kdo neuposlechne, čeká tvrdý trest. Jedná se tak o další krok absolutní kontroly nad Ujgury, Čína si takto již od malička vychovává poslušné obyvatele, jejichž jedinou příslušností bude komunistická strana.

Čínský úspěch, mezinárodní kritika

Čínská vláda si svou novou politiku pochvaluje. Dle jejího oficiálního vyjádření se díky úspěšnému boji proti třem zlým silám rapidně snížil počet teroristických útoků a projevů extremismu. Označuje provincii Sin-Ťijang za bezpečnou a šťastnou. Mezinárodní společenství však dlouhodobě upozorňuje na porušování lidských práv v tomto regionu. V červenci tohoto roku dvacet dva zemí, včetně Velké Británie, Francie, Německa či Japonska podepsalo dopis vyzývající k zastavení zadržování Ujgurů a k uzavření převýchovných táborů. Proti zatýkání Ujgurů se již uspořádalo po celém světě několik demonstrací, k zastavení praxe vyzývá většina lidskoprávních organizací, a spolu s nimi také OSN či Evropská unie.

Čína však veškerá obvinění odmítá a trvá na tom, že zadržování jsou pouze extremisté, kteří se dobrovolně podrobují kulturní asimilaci do čínské společnosti. Dokonce vyzývá k tomu, aby se její praxí inspirovalo více zemí.

Zdroje

- Amnesty International. (2018, 24. září). Up to one million detained in China's mass „re-education“ drive. *Amesty International*. (<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/09/china-up-to-one-million-detained/>)
- Griffiths, James. (2019, 5. července). Children of detained Uyghurs held in mass boarding schools in Xinjiang, research claims. *CNN*. (<https://edition.cnn.com/2019/07/05/asia/xinjiang-muslims-china-intl-hnk/index.html>)
- Fifield, Anna (2019, 30. července). China celebrates 'very happy lives' in Xinjiang, after detaining 1 million Uyghurs. *The Washington Post*. (https://www.washingtonpost.com/world/china-celebrates-very-happy-lives-in-xinjiang-after-detaining-a-million-uyghurs/2019/07/30/0e-07b12a-b280-11e9-acc8-1d847bacca73_story.html?noredirect=on)
- Human rights watch (2019, 4. února). UN: Act to End China's Mass Detentions in Xinjiang. *Human rights watch*. (<https://www.hrw.org/news/2019/02/04/un-act-end-chinas-mass-detentions-xinjiang>)
- Sudworth, John. (2018, 24. října). China's hidden camps. *BBC*. (https://www.bbc.co.uk/news/resources/idt-sh/China_hidden_camps)

Fotografie

- [1] Ujgurská dívka, autor: Todenhoff, zdroj: Flickr CC BY-SA 2.0
- [2] Provincie Sin-Ťijang, autor: Joowwww, zdroj: Wikimedia Commons, public domain
- [3] Mešita v provincii Sin-Ťijang, autor: dreamX, zdroj: Flickr CC BY-NC-SA 2.0
- [4] Protestující s Ujgurskou vlajkou, autor: Паако, zdroj: Wikimedia Commons CC BY-SA 3.0

Domorodé obyvatelstvo Amazonského pralesa ohrozujú ilegálni zlatokopi

Dominika Beňková

Na severe brazílskeho Amazonského pralesa bojuje domorodé obyvatelstvo proti tisícom ilegálnych zlatokopov, ktorí ťazia nerastné suroviny za tichej podpory brazílskeho prezidenta Jaira Bolsonaro. Príchod veľkého množstva zlatokopov prináša okrem zhoršenia životných podmienok aj konflikty, z ktorých jeden vyústil vraždou vodcu kmeňa Amapá na severe Brazílie.

Problémy medzi domorodým obyvatelstvom a zlatokopmi či vládou začali už začiatkom tohto roku, kedy brazílsky krajne pravicový prezident Bolsonaro, známy pre kontroverzné návrhy v politike týkajúcej sa domorodého obyvatelstva, nepriamo podporil obnovenie a posilnenie ťažby zlata v Amazonskom pralesi. Podľa prezidenta, ťaženie zlata v tejto oblasti by malo napomôcť životnej úrovni a pozdvihnúť rozvoj regiónu. Od tohto vyhlásenia prišlo do jednej z najväčších brazílskych domorodých rezervácií približne 20 tisíc zlatokopov, ktorí narúšajú bežný život tamajších obyvateľov.

Choroby, zbrane a konflikty

Príchod veľkého množstva zlatokopov predstavuje problém nielen pre domorodcov, ale aj pre prírodu. Často totiž dochádza k znečisteniu tamajších riek, čo má veľmi nebezpečné dôsledky. Kmene zostávajú bez prísunu pitnej vody a kvôli nedostatku technológií sa s tým nedokážu vysporiadať. Hlučnosť zlatokopov straší zver, ktorá predstavuje značnú časť potravy v regióne. Mokrade, ktoré v dôsledku ťažby zlatej rudy vznikajú, podporujú premnoženie komárov, ktoré následne rozširujú rôzne ochorenia, ako napríklad maláriu. Domorodé obyvatelstvo sa voči malárii dokáže brániť len obmedzene, a tak sa zvyšuje úmrtnosť v regióne. Mimo iné sú zlatokopi taktiež prenášačmi moderných chorôb západného sveta, voči ktorým nemajú ľudia v odľahlých kmeňoch imunitu.

Z pohľadu kmeňov žijúcich v Amazonskom pralesi je problematické tiež vybavenie, s ktorým tam zlatokopi prichádzajú. Okrem veľkých automobilov

Prezident Jair Bolsonaro [1]

či ťažkých strojov, ktoré pôsobia nepriaznivo na tamajšie životné prostredie, sú taktiež vybavení rôznymi zbraňami, vrátane pištoľí a pušiek. To spôsobuje obavy zo strany domorodých obyvateľov, ktorí im nedokážu dôverovať a často v obavách o svoje životy vstupujú do fyzických konfliktov.

Vražda kmeňového náčelníka

Konflikt eskaloval koncom júla, kedy ozbrojení zlatokopi vo vojenských uniformách vstúpili na územie kmeňa Amapá na krajnom severe Brazílie. Tento región je od roku 1996 chránený zákonmi ako územie domorodého obyvatelstva a zlatokopi nemali povolenie pre vstup. Náčelník kmeňa informoval príslušné úrady a upozornil na možnosť akejsi odplaty z kruhov kmeňa. Po slovnom konflikte ozbrojení zlatokopi, ktorí boli vo výraznej prevahe, dohodali jedného z miestnych náčelníkov čím prehĺbili problémy v regióne. Tamajšie obyvatelstvo upozorňuje na nečinnosť polície a vraždu považuje za dôsledok politiky prezidenta Bolsonaro, ktorý tamajších zlatokopov v tichosti podporuje. Prezident sa k celej situácii nevyjadril.

Útok odsúdilo mnoho amerických aj európskych lídrov, vrátane predstaviteľov Organizácie spoje-

Domorodé obyvateľstvo [2]

ných národov. Práve OSN už roky poukazuje na nepriaznivý vývoj situácie v regióne a upozorňuje na zásahy voči domorodému obyvateľstvu, ktoré sa nie je schopné brániť.

Súčasná situácia a výhľad do budúcnosti

Celá situácia vznikla vyjadrením brazílskeho prezidenta, ktorý podporil zlatokopov a kriticky sa vyjadril k neochote pôvodných obyvateľov spolupracovať. Po neúspešnej snahe vrátiť politiku domorodého obyvateľstva pod správu Ministerstva poľnohospodárstva, ktorú zablokoval Kongres aj Najvyšší súd, prišiel s novým ekonomickým aspektom politiky. Ťažbou zlata by podľa neho bolo možné doplniť chýbajúce peniaze v rozpočte krajiny. Prezident hovorí, že politika podporuje aj domorodé kmene, a to navýšením finančnej podpory pre odlahlé regióny. Proti tejto politike protestujú ako Brazílčania tak aj samotní domorodí obyvatelia, ktorí sa boja najmä straty pôdy či znečistenia životného prostredia, ktorého zachovanie je nevyhnutné pre ich prežitie.

Aj keď región patrí medzi najchudobnejšie, samotní domorodci nevidia v ťažbe zlata cestu k lepšiemu životu. Ekonomickú situáciu v regióne by malo posilniť znovuoživenie fabriky pre výrobu čokolády, ktorá zamestnávala stovky domorodých obyvateľov, avšak v dôsledku zlej správy musela byť zatvorená. Fabrika by mala zvýšiť životnú úroveň v regióne,

ale taktiež ukázať, že pôvodní obyvatelia sú ochotní spolupracovať pri projektoch, ktoré nenúcajú ich domov. Podporu domorodému obyvateľstvu vyslovila aj mnoho medzinárodných organizácií, ktoré sa rôznymi spôsobmi snažia pomôcť projektom prospešným pre tamojšiu komunitu. Avšak problém so zlatokopmi zostáva nevyriešený a predstavuje možnosť konfliktu aj v budúcnosti.

Zdroje

- Branford, Sue. 2019. *Yanomami Amazon reserve invaded by 20,000 miners; Bolsonaro fails to act*. Mongabay. 12.07.2019 <https://news.mongabay.com/2019/07/yanomami-amazon-reserve-invaded-by-20000-miners-bolsonaro-fails-to-act/>
- Londono, Ernesto. 2018. *As Brazil's Far Right Leader Threatens the Amazon, One Tribe Pushes Back*. The New York Times. 10.11.2018 <https://www.nytimes.com/2018/11/10/world/americas/brazil-indigenous-mining-bolsonaro.html?module=inline>
- Londono, Ernesto. 2019. *Miners Kill Indigenous Leader in Brazil During Invasion of Protected Land*. The New York Times. 27.07.2019 <https://www.nytimes.com/2019/07/27/world/americas/brazil-miners-amapa.html>
- Human Rights. 2019. *Murder of Brazilian indigenous leader a 'worrying symptom' of land invasion*. UN News. 29.07.2019 <https://news.un.org/en/story/2019/07/1043401>
- Phillips, Dom. 2019. *Amazon gold miners invade indigenous village in Brazil after its leader is killed*. The Guardian. 28.07.2019 <https://www.theguardian.com/world/2019/jul/28/amazon-gold-miners-invade-indigenous-village-brazil-leader-killed>

Fotografie

- [1] Prezident Jair Bolsonaro, autor: Gustavo Lima / Câmara dos Deputados, Wikimedia Commons, CC-BY-3.0
- [2] Domorodé obyvateľstvo, autor: Katiabragra, Pixabay, Pixabay License
- [3] Kmeň Yanomami v Amazónskom pralesi, autor: Alejandro Zambrana/Sesai, Flickr, CC BY-NC 2.0

Kmeň Yanomami v Amazónskom pralesi [3]

USA obnoví výkon trestu smrti u vězňů odsouzených federálními soudy

Martin Pracný

Americká federální vláda se rozhodla, že po 16 letech obnoví výkon trestu smrti. Popravy prvních pěti vězňů proběhnou v prosinci tohoto roku a v lednu příštího.

Ve Spojených státech amerických je v současné době více než 2600 vězňů odsouzených k trestu smrti. Většina těchto vězňů byla ovšem odsouzena na úrovni jednotlivých států. Na federální úrovni čeká na trest smrti celkem 62 vězňů. Na tyto vězně se bude vztahovat nový právní předpis přijatý oběma komorami kongresu, jenž obnovuje provádění trestu smrti.

Tento krok vyvolal velkou kritiku opozičních demokratů a lidskoprávních organizací, kteří návrat k výkonu trestu smrti označují za chybný a nemorální. Odpůrci často odkazují na to, že o udělení trestu smrti rozhoduje rasový původ pachatele a také geografie, kdy v některých státech za stejně závažný spáchaný čin dostane jeho pachatel trest smrti a v jiném nikoliv.

Od roku 1988 byly na federální úrovni vykonány pouze tři popravy

Tato změna vychází mimo jiné z hlasité podpory obnovy trestu smrti ze strany amerického prezidenta Donalda Trumpa. Od obnovení federálního trestu smrti v roce 1988 došlo k popravě pouze tří vězňů. Federální popravy byly od roku 2003 zastaveny, a to z několika důvodů. Nejvýznamnějším z nich byly pochybnosti o účinnosti látek ve smrtících injekcích. V roce 2014 rozhodl tehdejší americký prezident Barack Obama o přezkoumání popravčích procedur právě z důvodů sporů o složení smrtících injekcí. Přezkoumání již skončilo a jeho výsledkem je závěr ministerstva spravedlnosti USA, že v popravách na federální úrovni je možné pokračovat.

Bill Barr, současný americký ministr spravedlnosti, k obnově provádění trestu uvedl: „*Ministerstvo spravedlnosti dodržuje zásady právního státu a současně dluží obětem a jejich rodinám vykonání trestu,*

Budova amerického kongresu [1]

jež byl uložen naším soudním systémem.“ Dále zdůraznil, že prvních pět vězňů, jejichž poprava byla naplánovaná na začátek prosince a ledna, bylo odsouzeno za vraždy, a v některých případech i za znásilnění a mučení, a to těch nejzranitelnějších ve společnosti – dětí a starších lidí. Všichni z nich využili všechny dostupné opravné prostředky, jež měli k dispozici.

Prvním vězněm, který má být popraven 9. prosince, je Daniel Lewis Lee, odsouzený za vraždu tříčlené rodiny, včetně osmileté dívky. Dalšími, jejichž trest bude vykonán, jsou Lezmond Mitchell, který zabil starší ženu s její vnučkou, Wesley Ira Purkey, odsouzený za znásilnění a vraždu dospívající dívky, Alfred Bourgeois, usvědčený ze zneužívání a vraždy své dcery, a nakonec Dustin Lee Honken, jenž zastřelil pět osob včetně dvou dětí. Někteří z nich čekají na trest smrti již více než deset let. Naopak na určení data výkonu trestu smrti nadále čeká pachatel atentátu na bostonském maratónu Dzhokhar Tsarnaev nebo původce útoku v kostele v Charlestownu Dylann Roof.

Tresty budou vykonány ve státní věznicí v Indianě a k popravě bude použita smrtící injekce obsahující pouze jednu účinnou látku, a to fenobarbital. Doposud se převážně používaly injekce se třemi látkami.

Lůžko užívané při podávání smrtící injekce [2]

Podle průzkumů je 4,1 % odsouzených k trestu smrti nevinných

Trest smrti je v současné době povolen ve 29 státech USA, z nichž ve čtyřech je jeho vykonávání pozastaveno na základě rozhodnutí guvernéra. Ve 21 státech a ve Washingtonu, D.C. byl trest smrti zrušen. Posledním státem USA, který zatím zrušil trest smrti, je New Hampshire. Došlo k tomu v květnu tohoto roku. Naopak prvním státem, který zrušil trest smrti, byl Michigan. Stalo se tak v roce 1846.

Nejvíce vězňů čekajících na trest smrti je v Kalifornii a to přibližně 750. Kalifornie ale zároveň patří mezi čtyři státy, kde byl výkon trestu smrti pozastaven. Na druhém místě je Florida s 350 vězni. Studie z roku 2014 publikovaná v *Proceedings of the National Academy of Sciences*, kterou provedli na základě různých analýz právníci a statistici z univerzit v Michiganu a Pensylvánii, tvrdí, že nejméně 4,1 % všech odsouzených k trestu smrti v moderní době v USA je nevinných.

Zdroje

- Smith, David. (2019, 25. července). US justice department resumes use of death penalty and schedules five executions. *The Guardian*. (<https://www.theguardian.com/world/2019/jul/25/death-penalty-capital-punishment-us-justice-department-resumes-executions>).
- Nick, Allen. (2019, 25. července). US to resume executions of federal death row inmates after 16 years. *The Telegraph*. (<https://www.telegraph.co.uk/news/2019/07/25/us-resume-executions-federal-death-row-inmates-16-years/>).
- Lowen, Mark. (2019, 26. července). US government death penalty move draws sharp criticism. *BBC*. (<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-49122869>).
- Benner, Katie. (2019, 25. července). U.S. to Resume Capital Punishment for Federal Inmates on Death Row. *The New York Times*. (<https://www.nytimes.com/2019/07/25/us/politics/federal-executions-death-penalty.html>).

Fotografie

- [1] Budova amerického kongresu, autor: bones64, Pixabay, Pixabay License
- [3] Lůžko užívané při podávání smrtící injekce, autor: Ken Piorowski, Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0

SLEDUJTE AKCE CENTRA A DALŠÍCH INSTITUCÍ

Naše aktivity naleznete zde.

Sekce „Chystá se“ přibližuje, co plánují jiné instituce. Zobrazte ji zde.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: Lucie Nechvátalová

Kdy bezpečnost státu „přebíjí“ právo na přístup k soudu?

Aneta Frodlová

Nejvyšší správní soud podal návrh na zrušení § 26 zákona o státním občanství, jež vylučuje soudní přezkum rozhodnutí z důvodu rozporu s principem demokratického právního státu, zákazem diskriminace a právem na přístup k soudu. Plénum Ústavního soudu shledalo napadené ustanovení ústavně konformní. Jaké byly důvody pro toto rozhodnutí? Kdo uplatnil odlišné stanovisko?

Stěžovateli nebylo vyhověno Ministerstvem vnitra v řízení o udělení státního občanství z důvodu ohrožení bezpečnosti státu. Proti rozhodnutí podal stěžovatel rozklad k ministru vnitra. Ten byl zamítnut, jelikož ministr vnitra potvrdil, že bezpečnostní riziko u stěžovatele trvá a z tohoto důvodu mu nemůže být uděleno státní občanství.

Stěžovatel se následně proti rozhodnutí o rozkladu bránil žalobou u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“). Ten ji ovšem odmítl, protože podle § 26 zákona o státním občanství je rozhodnutí, kterým byla žádost o udělení občanství zamítnuta podle § 22 odst. 3 zákona o státním občanství, vyloučena ze soudního přezkumu.

Stěžovatel rovněž navrhl postup podle článku 95 odst. 2 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), tedy aby městský soud předložil Ústavnímu soudu návrh na zrušení předmětného ustanovení pro rozpor s ústavním pořádkem. Městský soud však uvedl, že nemá pochybnosti o ústavnosti tohoto ustanovení a návrh na zrušení nepodal.

Poté stěžovatel podal proti usnesení městského soudu kasační stížnost. Uvedl, že ustanovení § 26 zákona o státním občanství je protiústavní, neboť je nepřípustné, aby určitá skupina osob měla znemožněn přístup k poskytnutí soudní ochrany. Poukázal také na možnost libovůli ze strany správních orgánů, jelikož jejich rozhodnutí nejsou v těchto případech podrobena soudní kontrole a může dojít ke zneužití správního uvážení.

Budova Nejvyššího správního soudu [1]

Nejvyšší správní soud podal návrh na zrušení předmětného ustanovení

Nejvyšší správní soud (dále jen „NSS“) se ztotožnil s názorem stěžovatele a dospěl k závěru, že předmětné ustanovení je v rozporu s principem demokratického právního státu, se zákazem diskriminace a rovněž s právem na přístup k soudu.

NSS sdělil, že absence soudního přezkumu je v tomto případě nepřijatelná, jelikož dochází k legalizaci absolutní svévole správních orgánů a vytváří se nerovnost mezi žadateli o udělení státního občanství. Zprv je žadatel, kterému nebylo státní občanství uděleno z důvodu bezpečnosti státu, dle § 22 odst. 3 zákona o státním občanství znevýhodněn oproti ostatním žadatelům o státní občanství ve vztahu k podání řádného opravného prostředku, neboť mu nejsou sděleny důvody, pro které mu nebylo vyhověno. A zadruhé zamítnuté žádosti o udělení státního občanství z jiných důvodů, než-li je bezpečnost státu, soudnímu přezkumu podléhají.

Ministerstvo vnitra [2]

Dále NSS uvedl, že je legitimní chránit určité informace od přístupu dalších osob, avšak prostředek, který byl zvolen v tomto případě, je nepřiměřený. NSS rovněž poukázal na druhotné dotčení ústavně zaručených práv při neudělení státního občanství, jako jsou například volební právo, právo být volen či rozsah sdružovací svobody.

Právní názor Ústavního soudu

ÚS poukázal na zákaz vyluky soudního přezkumu u rozhodnutí, která se dotýkají základních práv dle čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny“). Ten ovšem dopadá na případy, v nichž se jedná o konkrétní základní právo a rozhodnutí orgánu veřejné správy se musí tohoto základního práva skutečně týkat.

Dle názoru ÚS však nespadá projednávaná věc pod tyto případy a nestačí, že rozhodnutím o zamítnutí žádosti dochází druhotně k zásahu do výše zmíněných ústavních práv. Zákonodárce se tak nedostává do rozporu se zákazem vyluky soudního přezkumu dle čl. 36 odst. 2 Listiny.

ÚS nepovažuje napadené ustanovení ani za rozporné s principem demokratického právního státu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy. Dle ÚS vyluka soudního přezkumu v tomto případě sleduje legitimní cíl, kterým je bezpečnostní zájem státu a ochrana suverenity, jež v projednávané věci stojí nad soudní ochranou subjektivních veřejných práv jednotlivce.

V souvislosti s výše uvedeným rozhodnutím ÚS je třeba zdůraznit, že tento postoj je dlouhodobě neudržitelný a popírá rozdělení jednotlivých mocí ve státě. Bezpečnost státu je bezpochyby legitimním cílem, ale je nutné zamyslet se nad tím, zda-li ji mohou soudy narušit tím, že budou mít přístup do spisu a dané rozhodnutí přezkoumají.

Odlišné stanovisko soudců Davida Uhlíře, Vojtěcha Šimíčka, Ludvíka Davida a soudkyně Kateřiny Šimáčkové

Disentující soudci poukázali na to, že o vynětí ze soudního přezkumu fakticky rozhoduje pouze stanovisko Policie České republiky nebo zpravodajské služby a žadatel zároveň nemá možnost seznámit se s obsahem tohoto stanoviska.

O vyloučení rozhodnutí ze soudního přezkumu tedy nerozhoduje zákonodárce, ale orgány moci výkonné, neboť tyto určují, zda bude žádost zamítnuta z důvodu bezpečnosti státu a odůvodnění žádosti se bude opírat o utajované informace. Dle názoru disentujících soudců z tohoto důvodu napadená právní úprava nevyhovuje požadavku na dělbu státní moci a je v rozporu s principem demokratického právního státu.

Soudci uvedli, že napadené ustanovení považují také za protiústavní z důvodu rozporu s čl. 36 odst. 2 Listiny, kdy je sice připuštěna možnost vyluky soudního přezkumu, avšak dikci ustanovení „*týkající se základních práv*“ je třeba vykládat extenzivně. Soudně přezkoumatelná mají být i ta rozhodnutí, která zasahují do základních práv nepřímo. Napadené ustanovení tedy mělo být dle jejich názoru zrušeno pro rozpor se zákazem vyloučení soudního přezkumu, dělby moci a principy právního státu.

Zdroje

Nález Ústavního soudu ze dne 2. července 2019 sp. zn. Pl. ÚS 39/17. Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

Fotografie

- [1] Budova Nejvyššího správního soudu, autor: Millenium187, datum pořízení: 17. července 2011, zdroj: Wikimedia Commons CC-BY-3.0.
- [2] Ministerstvo vnitra, autor: Gampe, datum pořízení: 30. května 2015, zdroj: Wikimedia Commons CC-BY-3.0.

Aun Schan Su Ťij a její návštěva v České republice

Zdeněk Nevřivý

Aun Schan Su Ťij je politička zastávající několik vrcholných funkcí v Myanmaru (Barmě). V roce 1991 obdržela Nobelovu cenu za mír, přičemž pro svůj boj za demokratizaci a lidská práva byla v minulosti opakovaně vězněna. V současnosti však svět pozoruje její počínání s velkými obavami. Jaká je situace v Myanmaru? A jak na to reagovala Česká republika při její nedávné návštěvě?

Aun Schan Su Ťij a Myanmar

Aun Schan Su Ťij (dále jen „Su Ťij“) se stala světově známou ve chvíli, kdy se v roce 1988 vrátila z Velké Británie zpět do Myanmaru a začala bojovat proti tamější vládě vojenské junty. Brzy poté založila i politickou stranu Národní liga pro demokracii, jíž se stala předsedkyní. S ní následně vyhrála volby, nicméně vojenská junta odmítla předat moc parlamentu a Su Ťij byla přinucena zůstat v domácím vězení, a to s krátkými přestávkami až do roku 2010.

V této době byla Su Ťij považována za jednu z nejznámějších disidentek snažících se v duchu Gándhího filozofie pokojným způsobem dosáhnout změny režimu. Z toho důvodu obdržela Nobelovu cenu za mír či Sacharovovu cenu za svobodu myšlení udělovanou Evropským parlamentem. Za svého přítele považovala bývalého prezidenta ČR Václava Havla, ačkoliv se s ním nikdy osobně nikdy nesetkala. Díky jeho velmi silné podpoře ale získala Nobelovu cenu. K postupnému obrátu v Myanmaru došlo v roce 2011, kdy skončila prakticky neomezená vláda vojenské junty. Od té doby započaly dílčí demokratické reformy. Avšak první řádné svobodné volby se konaly až v roce 2015, které jednoznačně vyhrála Národní liga pro demokracii.

Současná situace v Myanmaru

Vzhledem k tomu, že Su Ťij se kvůli legislativnímu omezení nemůže stát prezidentkou Myanmaru, byla jmenovaná do pozice státní kancléřky (poradkyně), což je *de facto* funkce podobná předsedkyni vlády.[1]

Aun Schan Su Ťij [1]

Po nástupu Su Ťij k moci předpokládaly demokratické státy, OSN či mezinárodní lidskoprávní organizace, že Su Ťij bude iniciovat zásadní reformy, které přivedou Myanmar k demokracii. Z dosavadního vývoje však vyplývá, že se situace v tomto ohledu spíše zhoršila. Nejhlasitější kritiku vyvolaly persekuce tamní muslimské menšiny Rohingů, která bývá často označována za genocidu.[2] Su Ťij se nijak proti násilnostem páchaných myanmarskou armádou nevymezila. Přestože za ně není přímo odpovědná, spíše je zlehčovala a vláda je svými vyjádřeními podněcovala. V současnosti je zřejmé, že více než 900 000 Rohingů bylo nuceno uprchnout do sousedního Bangladéše. Mezinárodní trestní soud proto zahájil předběžné šetření, zda nedochází k páčání zločinů podle mezinárodního práva.

Avšak i v dalších oblastech lidských práv není situace v Myanmaru uspokojivá. Týká se to například svobody projevu a shromažďování. Zákony z doby vojenské junty nebyly zrušeny a nadále přetrvává zatýkání a zastrašování novinářů. Příkladem bylo

Rohingové v uprchlickém táboře v Bangladéši [2]

zatčení dvou novinářů Reuters, kteří byli odsouzeni na 7 let vězení kvůli tomu, že chtěli publikovat zprávu o vraždě 10 Rohingů myanmarskou armádou. Po více než 500 dnech ve věznění byli propuštěni.

Návštěva Su Ťij v České republice

Su Ťij přijela v červnu 2019 na státní návštěvu, přičemž se osobně setkala s prezidentem republiky, premiérem a ministrem zahraničních věcí. Z oficiálních tiskových zpráv těchto představitelů státu vyplývá, že primárním zaměřením této návštěvy byl rozvoj ekonomických, rozvojových a humanitárních vztahů spojených se znovuotevřením myanmarské ambasády v Praze.

Lidskoprávní otázky byly dle těchto zpráv zmíněny premiérem i ministrem zahraničních věcí. Ministr ocenil propuštění již zmíněných novinářů, současně ale upozornil na to, že Česká republika bedlivě sleduje další lidskoprávní vývoj. Premiér měl lidskoprávní otázky zmínit též, avšak při svém pozdějším vyjádření uvedl, že Česká republika pro pokračování ekonomické spolupráce žádné záruky dodržování lidských práv nepožaduje.

Za zmínku stojí určitě i to, že Su Ťij od doby, kdy se svět dozvěděl o násilnostech myanmarské armády vůči Rohingům, nenavštívila žádnou evropskou zemi. První její návštěva směřovala právě do České

republiky a následně do Maďarska. Této skutečnosti si totiž všimla i západní média, která to považují za snahu Su Ťij získat podporu u evropských zemí, které mají negativní vztah v kontextu Evropské unie vzhledem k menšinám, a to zejména k muslimům.

Na druhou stranu je nutné i zdůraznit, že žádný z evropských států a ani Evropská unie jako instituce veřejně neodsoudili násilí vůči Rohingům. Do Myanmaru též neustále proudí jejich humanitární a rozvojová pomoc. Nicméně žádný z těchto států nepřijal Su Ťij na státní návštěvě. Jednoznačně se proti Myanmaru vymezila OSN ve své zprávě ze září 2018, která podrobně zdokumentovala zákroky Myanmaru proti Rohingům. Od té doby probíhá neustálý monitoring.

V reakci na násilnosti se Amnesty International rozhodlo odebrat Su Ťij ocenění Velvyslankyně svědomí, což je vůbec nejvyšší ocenění udělované touto organizací. Nobelova cena Su Ťij zůstane, jelikož jí byla dle vyjádření výboru udělena za její činnost předcházející těmto událostem.

Závěr

Násilnosti vůči Rohingům, které bývají často označovány za genocidu, jsou jednoznačně prokazatelné. Je proto podivuhodné, že za těchto okolností byla Su Ťij přijata nejvyššími představiteli České

Premiér ČR Andrej Babiš [3]

republiky, aniž by nejvyšší představitelé tyto kroky přímo odsoudili či podmínili zlepšením lidskoprávní situace v Myanmaru další prohlubování vzájemných vztahů.

Česká republika byla od svého vzniku považována za stát, který se snaží o podporu a ochranu lidských práv ve světě. V současnosti je ale tento směr často nahrazován ekonomickou diplomacií, o čemž svědčí i tento případ. Je proto otázkou, zda chce Česká republika budovat svou mezinárodní pověst výhradně na ekonomických ukazatelích či na hodnotách, za které byla od svého vzniku celosvětově uznávána.

Poznámky

[1] Su Ťij se nemohla stát prezidentkou, jelikož vláda vojenské junty v roce 2008 přijala zákon, že prezidentem se nemůže stát osoba, jejíž rodinní příslušníci mají jiné než myanmarské příslušenství.

[2] Rohingové jsou muslimská etnická menšina zhruba počtu 1,1 milionu lidí, žijících ve státě Rakhine na západě Myanmaru, na hranici s Bangladéší. Vláda Myanmaru trvá na tom, že všichni Rohingové jsou nelegální přistěhovalci z Bangladéše. Odmítá je uznat jako občany, čímž je většina z nich bez státní příslušnosti. Rohingové jsou segregováni od ostatního obyvatelstva, proto se nemohou svobodně pohybovat a mají omezený přístup ke zdravotní péči, školám nebo pracovním místům.

Zdroje

- Velvyslanectví České republiky v Rangúnu. 2019. *Ministr Petříček jednal s myanmarskou státní poradkyní Aun San Su Ťij*. Praha: MZV ČR (https://www.mzv.cz/yanon/cz/aktuality/x2019_06_04_ministr_petricek_jednal_s_myanmarskou.html)
- Amnesty International, *Aun San Su Ťij zbavena nejvyšší pocty od Amnesty International*. Amnesty International. 13. 11. 2018 (https://www.amnesty.cz/news/4362/aun-schan-su-tij-zbavena-nejvyssi-pocty-od-amnesty-international?gclid=Cj0KCQjwsvrpBRCsARIs-AKBR_0IRZ0A7zlkf6OuR5ZjBEK4f0zknfQXQ69mFMs4ZAwFWVolYL_gHqu8aAkIEALw_wcB)
- Axel Harneit-Sivers, *Tough Questions: Myanmar's Aung San Suu Kyi visiting Czech Republic and Hungary*. Heinrich-Böll-Stiftung European Union. 3. 6. 2019 (<https://eu.boell.org/en/2019/06/03/tough-questions-myanmars-aung-san-suu-kyi-visiting-czech-republic-and-hungary>)
- BBC, Wa Lone and Kyaw Soe Oo: *Reuters journalists freed in Myanmar*. BBC. 7. 5. 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-asia-48182712>)
- ČTK, *Babiš a Su Ťij jednali o ekonomické spolupráci i lidských právech*. České noviny. 3. 6. 2019 (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/babis-a-su-tij-jednali-o-ekonomicke-spolupraci-i-lidskych-pravech/1762821>)
- Freedom in the World 2019. *Myanmar*. Freedom House. 2019 (<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/myanmar>)
- Amnesty International, *Kdo jsou Rohingové a proč utíkají z Barmy?* Amnesty International. 11. 9. 2017 (<https://www.amnesty.cz/news/4003/kdo-jsou-rohingove-a-proc-utikaji-z-barmy>)
- The Norwegian Nobel Institute, *Aung San Suu Kyi – Facts*. The Nobel Prize. 15. 8. 2019 (<https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1991/kyi/facts/>)
- Human Rights Council, *Report of the independent international fact-finding mission on Myanmar*. OHCHR. 12. 9. 2018. (https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFM-Myanmar/A_HRC_39_64.pdf)
- Evropský parlament, *Evropský parlament, Sacharovova cena*. Evropský parlament. 19. 8. 2019 (<http://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/cs/laureates/1988-1998.html#laureate4>)
- The Guardian, *Aung San Suu Kyi won't be stripped of Nobel peace prize despite Rohingya crisis*. The Guardian. 30. 8. 2018. (<https://www.theguardian.com/world/2018/aug/30/aung-san-suu-kyi-wont-be-stripped-of-nobel-peace-prize-despite-rohingya-crisis>)

Fotografie

- [1] Aun San Su Ťij, autor: Claude Truong-NGOC Datum pořízení: 22. října 2013 Zdroj: Wikimedia Commons (CC BY-SA 3.0)
- [2] Rohingové v uprchlickém táboře v Bangladéši, autor: Zlatica Hoke. Datum pořízení: 14. 2. 2018 Zdroj: Voice of America (VOA)
- [3] Premiér ČR Andrej Babiš, autor: David Sedlecký Datum pořízení: 9. 6. 2015 Zdroj: Wikimedia Commons (CC BY-SA 4.0)

Ministerstvo spravedlnosti připravilo vlastní návrh na posílení právní ochrany nezletilých dětí

Zuzana Žajčková

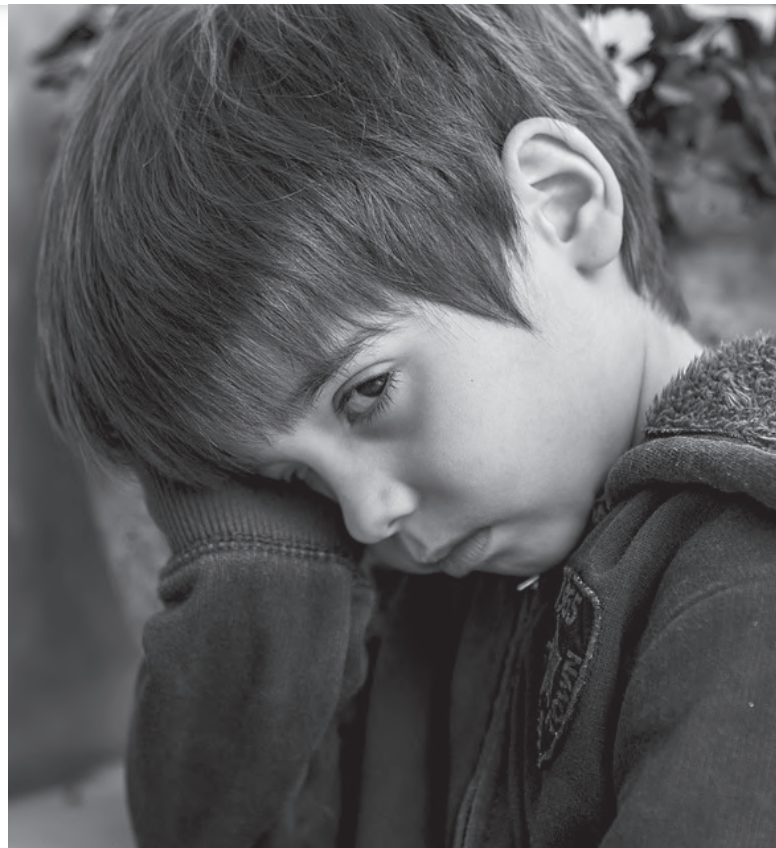
V souvislosti s veřejně diskutovanými tzv. dětskými dluhy připravilo Ministerstvo spravedlnosti koncem července vlastní novelu občanského zákoníku a občanského soudního řádu, která si klade za cíl zvýšit ochranu dětí v právních vztazích, a přitom posílit roli a odpovědnost zákonných zástupců při právním jednání nezletilých a zdůraznit výchovnou funkci úpravy.

Základní principy novely

Novela se snaží revidovat některá soukromoprávní ustanovení a reagovat na vzrůstající počet dětských dlužníků (*k problematice dětského zadlužování srovnaj příspěvky na blogu Centra ze 17. 5. a 1. 7. 2019, zde a zde*). Předkladatel přišel se dvěma variantami řešení. První se snaží dětské dluhy řešit až po jejich vzniku (přístup ex post), druhá je razantnější, neboť jejím cílem je zamezit samotnému vzniku dětských dluhů (přístup ex ante). Předkladatelem je preferována právě tato varianta druhá, neboť ji považuje za komplexnější a bližší mezinárodním standardům.

Varianta I

V rámci varianty I je stěžejní novinkou změna § 899 občanského zákoníku, kterým se nově omezuje možnost vymáhání peněžitých dluhů vzniklých z právního (nikoliv protiprávního) jednání nezletilého do výše jeho jmění ke dni nabytí plné svéprávnosti. Inspirací zde byl § 1629a německého BGB, zavedený v roce 1998. Aby současně byla zajištěna ochrana práv věřitelů, navrhuje se v druhém odstavci zavést ručení zákonného zástupce za dluhy přesahující jmění nezletilého, pokud tyto dluhy vznikly na základě právního jednání, ke kterému dal zákonný zástupce souhlas nebo které učinil za dítě (tedy v zastoupení). Vychází se totiž z předpokladu, že dluh vzniklý při výkonu rodičovské odpovědnosti je primárně zapříčiněn zákonným zástupcem, není proto dána možnost následného vymáhání po dítěti.

Ilustrační foto [1]

Další významnou novinkou je zásadní omezení možnosti vymáhání smluvní pokuty vůči nezletilým. Do 15 let věku se vylučuje zcela, od této věkové hranice pak platí obdobná pravidla jako pro dluhy z právních jednání podle navrhované změny § 899.

Navrhovaná změna § 1932 jde za primární cíl ochrany nezletilých. V odstavci 1 se mění obecné pravidlo pro započítávání částečného plnění na vnitřně strukturovaný peněžitý dluh, nově se zde promítá i ochrana věřitele – dlužník totiž může určit odlišné pořadí započítávání již pouze se souhlasem věřitele.[1]

Odstavec 2 § 1932 je pak projevem dále se prohlubující ochrany spotřebitele, reflektující jeho slabší a zranitelnější postavení; navrhuje se zakotvit zvláštní pořadí započítávání plnění v podnikatelsko-spotřebitelských vztazích. Návrh se na tomto místě opět inspiruje německou úpravou, která prioritizuje plnění na náklady spojené s uplatněním pohledávky, poté na jistinu, poté na úroky z prodlení a nakonec na úroky. Úprava tak má usnadnit prodávajícímu dlužníku (spotřebiteli) splacení dluhu a předcházet vzniku stavu, v němž není schopen dluh splnit pro narůstající příslušenství. Je tak vlastně prevencí nadměrného zadlužování spotřebitelů obecně.

Budova Ministerstva spravedlnosti [2]

V oblasti způsobilosti k protiprávnímu jednání (tzv. deliktní způsobilost) se navrhuje učinit nezletilé mladší 15 let zásadně nezpůsobilé k náhradě škody, a to s ohledem na nižší rozumovou vyspělost těchto dětí a současně jejich obecnou faktickou neschopnost škodu nahrazovat. Vytváří se tak jasná dělicí hranice 15 let, přičemž se vychází z úvahy, že na jednání mladších dětí by se mělo pohlížet spíše jako na zásah vyšší moci, příp. jako na důsledek jejich výchovy (a tedy i selhání ze strany osoby vykonávající rodičovskou odpovědnost nebo dohled).

Současná úprava deliktní způsobilosti je většinou považována za až příliš drakonickou. Proto se tedy posiluje rovným dílem odpovědnost toho, kdo nad nezletilým zanedbal náležitý dohled, jakož i zákonného zástupce v důsledku zanedbání rodičovské odpovědnosti. Z tohoto pravidla se pak umožní dvě výjimky: a) dítě bude deliktně odpovědné, pokud škodu způsobilo činem povahy úmyslného trestného činu, b) dítě bude deliktně odpovědné, pokud to dovolují jeho majetkové poměry (např. zdědilo rozsáhlé jmění). Tyto úvahy ohledně deliktní odpovědnosti dětí jsou výsledkem komparace se zahraničními úpravami, přičemž významnou inspirací byla v tomto smyslu nizozemská a polská úprava.[2]

Varianta II

Ve variantě II se nad rámec varianty I dále navrhuje změna koncepce obecného nabývání svéprávnosti nezletilými v ustanovení § 31, § 32, § 35 a § 36.

Cílem je upravit svéprávnost nezletilých tak, aby problematické situace zadlužení zásadně nemohly vznikat. Dosavadní koncepce postupného nabývání svéprávnosti (způsobilosti k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti) je tak nahrazena pravidlem, podle kterého, nestanoví-li zákon jinak, je nezletilý způsobilý právně jednat v mezích souhlasu zákonného zástupce uděleného ve shodě se zvyklostmi soukromého života.[3]

Podle nového pravidla je tak kladen důraz na souhlas zákonného zástupce a má tak být výrazným způsobem zvýšena jeho spoluúčast na právním jednání nezletilého. Dle této koncepce je totiž zákonný zástupce schopen nejlépe posoudit vyspělost nezletilého, respektive ji v rámci výchovného působení vhodným způsobem (souhlasy a zákazy) dále rozvíjet. Jednání bez tohoto (předběžného nebo následného) souhlasu je proto neplatné.

Předpokládá se ovšem i možnost nezletilého jednat samostatně ve třech případech: a) při platbě kapesným (nový § 31 odst. 2); dále b) při jednání výlučném k prospěchu nezletilého (nový § 31 odst. 3, např. zejména přijetí daru nezletilým) a c) jednání v běžných záležitostech každodenního života (nový § 31 odst. 3, např. věnování drobného daru nezletilým nebo směna knih). Zatímco první případ je koncipován jako nevyvratitelná právní domněnka souhlasu (předběžný souhlas je již obsažen v předání finančních nebo jiných prostředků), zbylé dva případy představují povolené pole působnosti

Ilustrační foto [3]

samostatného jednání nezletilého, kde může jednat bez souhlasu. Nutno doplnit, že u písmene c) je ještě navíc doplněna podmínka okamžitého plnění.

Výčet samostatného jednání nezletilého bez souhlasu zákonného zástupce se pak rozšiřuje dosažením věku 15 let v návrhu § 32. Hranice 15 let byla zvolena zejména z praktických důvodů a také proto, že je ze společenského hlediska uznávána jako významný předěl v rozumové a volní vyspělosti dítěte.[4]

Procesní změny (změny občanského soudního řádu)

Novela přináší také drobné změny v občanském soudním řízení. Především obsahuje doplnění Ústavním soudem dovozené povinnosti zapojit do soudního řízení i starší nezletilé (od 15 let), včetně doručování osobně, i když jsou v řízení zastoupeni zákonnými zástupci. Má tak být posíleno postavení nezletilého v občanském soudním řízení a zajištěna jeho zvláštní ochrana, jakož i soulad s mezinárod-

Ilustrační foto [4]

ními závazky (zejména s Úmluvou o právech dítěte a v ní obsaženého konceptu nejlepšího zájmu dítěte).

Ve vztahu k nezletilým se konečně také zakazuje z důvodů přílišné přísnosti a nedostatečného zohlednění jejich ochrany vydání platebního rozkazu, rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání (v případě tzv. fikcí uznání nároku).

Poznámky

- [1] Jedná se o převažující koncepci v Evropě, která byla rovněž převzata do Principů evropského smluvního práva a návrhu Společného referenčního rámce.
- [2] Podle čl. 164 knihy šesté nizozemského BW je nezletilý do 14 zcela deliktně nezpůsobilý (a odpovídají jeho zákonní zástupci, pokud by jinak byl za škodu odpovědný), podle obdobného čl. 426 polského KC je nezletilý deliktně nezpůsobilý do 13 let.
- [3] Pravidlo odpovídá koncepci obsažené v článku 234 první knihy nizozemského BW, § 107 německého BGB nebo článku 5 japonského občanského zákoníku.
- [4] Z praktického hlediska je hranice 15 let významná také pro trestní a přestupkovou odpovědnost, legální zahájení sexuálního života, konec povinné školní docházky. Osoba má navíc od tohoto věku povinnost mít u sebe občanský průkaz a na základě tohoto dokladu tedy může druhá strana právního jednání snadno zjistit totožnost a reálný věk nezletilého.

Zdroje

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, (<https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBE7KPCPZ>).
- Ministerstvo spravedlnosti. Portál justice. Aktuality. 31. 7. 2019. (<https://www.justice.cz/web/msp?clanek=ministerstvo-spravedlnosti-resi-problematiku-tzv-detskych-dluhu>).
- Česká justice. Benešová chce předejít vzniku dětských dluhů, připravila dvě varianty zákona. 31. 7. 2019. (<https://www.ceska-justice.cz/2019/07/benesova-chce-predejiti-vzniku-detskych-dluhu-pripavila-dve-varianty-zakona/>).
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. února 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13.
- Nález Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1041/14.
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. února 2017, sp. zn. I. ÚS 1775/14.

Fotografie

- [1] Ilustrační foto, autor: neznámý, zdroj: maxpixel.net, CC0 Public Domain
- [2] Budova ministerstva spravedlnosti, autor: Packa, zdroj: wikipedia.org, CC-BY-SA-2.5.
- [3] Ilustrační foto, autor: neznámý, zdroj: pxhere.com, CC0 Public Domain
- [4] Ilustrační foto, autor: neznámý, zdroj: maxpixel.net, CC0 Public Domain

Ratifikuje konečně Česká republika Istanbulskou úmluvu?

Eva Dokoupilová

Česká média v posledním roce představila tzv. Istanbulskou úmluvu ve spíše negativním světle. O čem tedy Úmluva fakticky je? Podněcuje nenávisť mezi ženami a muži? Je Úmluva pro Českou republiku opravdu zbytečná a nepřinese jí nic nového? Odbor rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR vydal příručku, která vyvrací mýty a uvádí fakta o Istanbulské úmluvě.

Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí

Úmluvu o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (dále také „Istanbulská úmluva“ či „Úmluva“) přijal v roce 2011 v Istanbulu Výbor ministrů Rady Evropy. Od té doby dokument ratifikovalo 33 států, podepsalo 12 států a pouze Rusko a Ázerbájdžán Úmluvu nepodepsaly.[1] Jedná se o mezinárodní dohodu, jejímž cílem je omezit porušování základních práv. Úmluva je reakcí na vysokou četnost výskytu různých forem násilí na ženách. Podle průzkumu Agentury EU pro základní práva zažilo např. v ČR fyzické nebo sexuální násilí ze strany svého partnera 32 % žen, sexuální násilí 12 % žen a znásilnění 5 % žen.

Istanbulská úmluva žádá především důslednou prevenci násilí na ženách a domácího násilí, ochranu jeho obětí a korektní stíhání pachatelů. Přestože v názvu Úmluvy je zmíněno násilí pouze na ženách, článek 2 stanovuje, že má být uplatňována na všechny oběti domácího násilí. Hlavním cílem Úmluvy je tedy fakticky podpořit rovnost mezi pohlavími a zastavit toleranci jakékoliv formy násilí.

S výjimkou článku 37, který se věnuje nuceným sňatkům, naplňuje Česká republika Úmluvu z trestněprávního hlediska již nyní. Nabízí se tedy myšlenka, že Úmluva je pro Česko zbytečná a nic nového mu nepřinese. Ve skutečnosti je ale právě tento názor mylný. Úmluva je tvořena trestněprávní rovinou pouze z jedné třetiny. Zbylý text se zaměřuje na praktická opatření, a to zejména na prevenci, dostupnost služeb pro oběti, pomocné telefonní linky, školení odborníků a vzdělávání.

Ilustrační foto [1]

Je to právě praktická oblast, ve které Česká republika a mnoho dalších zemí klopýtá.

Názor české odborné veřejnosti na Úmluvu

Zmocněnkyně vlády pro lidská práva Helena Válková byla k Istanbulské úmluvě zpočátku velmi skeptická. Jak ale sama veřejně prohlásila, bližší nahlédnutí do jejího obsahu a přesnější český překlad dokumentu jí změnilo názor. Při vnitrostranické debatě s Patrikem Nacherem, který je proti ratifikaci Úmluvy, Válková zmiňuje, že přínos úmluvy je nepopíratelný: „Přínos Istanbulské úmluvy pro naši zemi však spočívá v ostatních opatřeních, jako je např. lepší vzdělávání všech profesí, které s oběťmi přicházejí do kontaktu, podpora specializace policie na případy sexuálního a domácího násilí, zajištění dostupnosti programů pro násilné osoby či ve vztahu k lepšímu řešení sexuálního násilí v kyberprostoru.“

Mezi další zastávce Úmluvy patří například advokát Daniel Bartoň, který zastupuje oběti zneužívání a sexuálního násilí. Stejně jako Válková poukazuje

na fakt, že situace v aplikační praxi je od teorie naprosto odlišná. Podle Bartoně je Úmluva nejrychlejší variantou, jak dosáhnout zlepšení stávající situace. Ratifikace Úmluvy by také vyjádřila zájem Česka řešit problematiku domácího násilí a násilí na ženách jak na domácí půdě, tak globálně.

K dalším podpůrcům Úmluvy se řadí jména jako Veronika Bílková, Taťána Gregor Brzobohatá, Mark Martin, i neziskové organizace jako jsou Rosa, Pro-Fem, Gender Studies či Nesehnutí, které jsou sjednoceny pod sítí organizací Česká ženská lobby, či Amnesty International. Naopak mezi největší odpůrce ratifikace se řadí česká římskokatolická církev a poslanci KDU-ČSL, ODS či SPD.

Boj s dezinformacemi ohledně Istanbulské úmluvy

S ohledem na množství dezinformací, které se ohledně Istanbulské úmluvy objevují, pracuje nyní aktivně zmocněnkyně Válková společně s Odborem rovnosti žen a mužů Úřadu vlády České republiky na jejich rozptýlení. Ve spolupráci s odborem proto například zveřejnila výsledky *Analýzy dopadů Istanbulské úmluvy ve vybraných zemích, které již dokument ratifikovaly*, které vyvracejí nejčastější české obavy z ratifikace.

Snídaně s novináři ohledně Istanbulské úmluvy [2]

Jednou z takových obav bylo zavedení povinnosti porušit advokátní mlčenlivost. Podle článku 28 Úmluvy by mělo být umožněno pracovníkům určitých profesí, kteří mají zachovávat důvěrnost, *při respektování vhodných podmínek*, podat oznámení příslušným orgánům pro podezření ze spáchání závažného násilného činu, pokud lze očekávat, že budou spáchány danou osobou další takové činy. Analýza odboru však ukázala, že žádný ze zkoumaných států nezaznamenal změnu povinnosti mlčenlivosti advokátů.

Další obavu představoval článek 6, který požaduje zahrnout do provádění Úmluvy genderové hledisko. Mýtus o tomto článku zmiňoval cílené mazání biologických rozdílů mezi muži a ženami, avšak analýza prokazuje, že dochází ke zohlednění specifických potřeb a životních zkušeností žen i mužů, nikoli k jejich potírání.

Veliké obavy panují zejména ohledně článků 59 a 60 Úmluvy, které se věnují řízení o povolení k pobytu a azylovému řízení. Co se týče řízení o povolení k pobytu (čl. 59), zkoumané země [2] již zpravidla mají uzákoněnou možnost pro *oběti domácího násilí* podat samostatnou žádost o povolení k pobytu v případě, že původní povolení k pobytu záviselo na manželovi či partnerovi. V souvislosti s článkem 60 platí u smluvních států, že jedním z důvodů pro

udělení azylu je odůvodněný strach z pronásledování z důvodu pohlaví, tedy z důvodu násilí ze strany partnera/partnerky.

Z dat dostupných pro analýzu vyplývá, že většina všech žadatelů o azyl ve zkoumaných zemích jsou muži a dále, že po ratifikaci Úmluvy lze v roce 2015 zaznamenat nárůst počtu žen žádajících o azyl. V souvislosti s obavami z dopadů článku 60, tedy obavami z vyššího počtu udělených azylů kvůli povinnosti chránit oběti násilí, je však nutné konstatovat, že nárůst počtu ženských žadatelek o azyl je spojen s širšími migračními trendy, nikoli s ratifikací Úmluvy. To lze ilustrovat i tím, že po uzavření dohody EU s Tureckem o navrácení ilegálních migrantů a migrantek z řeckých ostrovů zpět do Turecka v roce 2016, došlo k poklesu počtu žen žádajících o azyl.

Vedle zmiňovaného zveřejnění analýzy zmocněnkyně dále podnikla několik veřejných i interních akcí a seminářů, které mají za účel informovat veřejnost o skutečných dopadech Úmluvy. A mimo jiné také oslovila česká média, které požádala o pomoc při boji proti rozšířeným dezinformacím.

Závěr

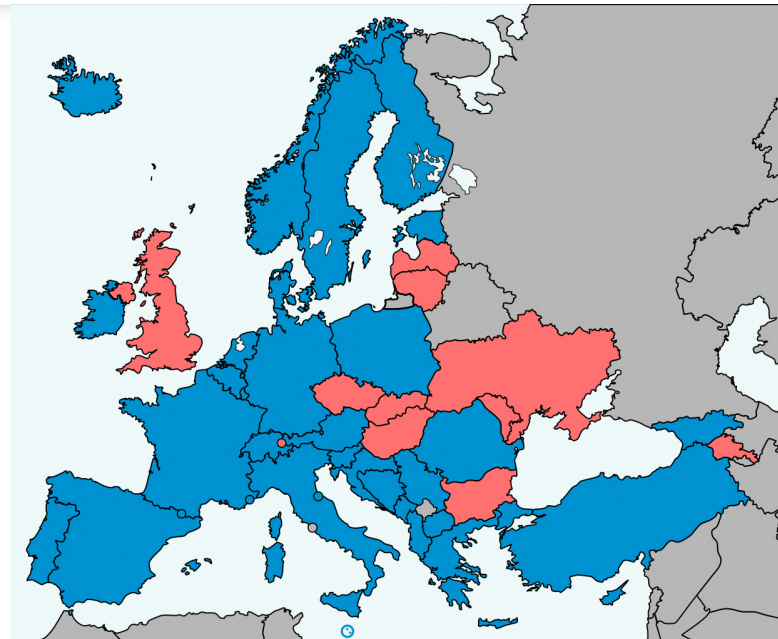
Od podpisu Úmluvy uplynuly již tři roky, avšak plánovaná ratifikace v roce 2018 se neuskutečnila. Premiér Babiš dal proto Válkové jasný cíl, a to přesvědčit o prospěšnosti Úmluvy nejdříve českou veřejnost, a až následně slíbil zahájení kroků k její ratifikaci. O tom, zda byla politika Válkové ve spolupráci s Odborem rovnosti žen a mužů dostatečně aktivní, se rozhodne v říjnu tohoto roku, kdy má být Úmluva předložena k projednání Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

Poznámky

- [1] Aktuální stav k září 2018. Česká republika Úmluvu podepsala 2. května 2016.
- [2] Mezi zkoumané země patří Albánie, Černá Hora, Dánsko, Francie, Itálie, Portugalsko, Rakousko, Srbsko, Španělsko a Švédsko. Jde o země, které Úmluvu ratifikovaly v letech 2013-2014, a mají tedy s naplňováním jejích požadavků odpovídající zkušenosti.

Zdroje

Česká ženská lobby. 2019. *Názory bez cenzury: Istanbulská úmluva – skutečně půjde jen o potírání násilí vůči ženám?* Prima (<https://czlobby.cz/cs/zpravy/nazory-bez-cenzury-istanbulska-umluva-skutecne-pujde-jen-o-potirani-nasilivuci-zenam>)

Státy participující na Istanbulské úmluvě (modrá) [3]

- Deník Referendum. 2018. *Ratifikace Istanbulské úmluvy nebude snadná, ukázalo sněmovní veřejné slyšení.* Jg (<http://denikreferendum.cz/clanek/28591-ratifikace-istanbulske-umluvy-nejbude-snadna-ukazalo-snemovni-verejne-slyseni>)
- European Union Agency for Fundamental Rights. 2014. *Násilí na ženách: průzkum napříč EU – stručně o výsledcích.* FRA. ISBN 978-92-9239-375-5. doi:10.2811/60009 (https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_cs.pdf)
- Rada Evropy. 2011. *Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí.* Istanbul – Edice Smluv č. 210 (<https://rm.coe.int/168046031c>)
- Tojervnost.cz. 2019. *Helena Válková: „Ratifikaci Istanbulské úmluvy mohu doporučit.“* Helena Válková (<https://www.tojervnost.cz/en/news/news-of-the-department/243-helena-valkova-istanbulska-umluva>)
- Tojervnost.cz. 2019. *Odborná veřejnost o Istanbulské úmluvě.* Odbor rovnosti žen a mužů ÚV ČR (<https://www.tojervnost.cz/cs/istanbulska-umluva-domaci-nasiliv-cr>)
- Tojervnost.cz. 2019. *Tragickým případům násilí na ženách lze zabránit, zaznělo na setkání s médii k Istanbulské úmluvě.* Odbor rovnosti žen a mužů ÚV ČR (<https://www.tojervnost.cz/cs/tragickym-pripadum-nasiliv-na-zenach-lze-zabranit-zaznelo-na-setkani-s-medii-k-istanbulske-umluve>)
- Úřad vlády ČR. 2018. *Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí: mýty a fakta.* Odbor rovnosti žen a mužů (https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-amuzu/Projekt_OPZ/Vystupy_projektu/brozura_IU.pdf)
- Úřad vlády ČR. 2019. *Rozbor naplňování úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulské úmluvy) ve vybraných státech Rady Evropy.* Odbor rovnosti žen a mužů ÚV ČR (https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Rozbor-dopadu-Istanbulske-umluvy_3.pdf)

Fotografie

- [1] Ilustrační foto, autor: Photo Illustration by Lance Cpl. Michelle S. Mattei, 2010, zdroj: US Marine Corps, CC0.
- [2] Snídaně s novináři ohledně Istanbulské úmluvy, autor: Eva Dokoupilová, 2019, zdroj: soukromý, CC0.
- [3] Státy participující na Istanbulské úmluvě (modrá), autor: L.tak, 2015 (akt. 2019), zdroj: WikiCommons, CC-BY-SA-4.0.

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Aneta Frodlová

Vnitrostátní právo

Galo, D.: Trest zákazu činnosti ve vztahu k nabytí, držení a nošení střelných zbraní. Trestněprávní revue 7-8/2019.

Moudrá, L.: Diskreční oprávnění státního zástupce a navrhovaná možnost zastavení trestního stíhání pro nedostatek shromážděných důkazů. Státní zastupitelství 4/2019.

Svoboda, K.: Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu. Soudní rozhledy 7-8/2019.

Ščerbová, V.: Zamyšlení nad skutečně aktuálními problémy právní úpravy tzv. prostorových odposlechů. Státní zastupitelství 4/2019.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

Hurychová, L.: Představení švýcarské procesní úpravy řízení ve věcech mládeže. Trestněprávní revue 7-8/2019.

Mazur, D.: Polské soudnictví – stále vzdálené od zlomového bodu. Státní zastupitelství 4/2019.

Skupin, Z. J.: Zahlazení odsouzení v zahraničních právních úpravách. Trestněprávní revue 7-8/2019.

Švarc, M.: Klíčové výstupy pro rozvoj evropského trestního práva z červnové Rady pro spravedlnost a vnitřní věci. Trestněprávní revue 7-8/2019.

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

Daniel, J.: On Mediation of Peace Talks and Importance of Women Representation: Interview with Anette Weber. Mezinárodní politika. 11. 8. 2019.

Juza, P.: Středná Ázia a Čína - problémy politiky, bezpečnosti a možné geopolitické důsledky. Studia Politica Slovaca 1/2019.

Koukal, M.: Zastánci unilateralismu a multilateralismu tváří v tvář klimatické krizi. Mezinárodní politika. 19. 8. 2019.

Kňapová, K.: Symbolická reprezentace jako způsob porozumění současné politice. Politologická revue 1/2019.

Popálený, P.: Politika Lidové fronty a její vliv na antisystémovost KSČ. Politologická revue 1/2019.

Růžičková, B.: Konceptualizace rozvoje a změna institucionální struktury OSN v kontextu Agendy 2030 udržitelného rozvoje. Studia Politica Slovaca 1/2019.

Veselý, A.: Nástroje a opatření ve veřejné politice. Politologická revue 1/2019.

Vrbata, A.: Trump a Bolsonaro, druhé dějství: dynastická zahraniční politika? Mezinárodní politika. 30. 7. 2019.

AKTUÁLNĚ ZE SVĚTA LIDSKÝCH PRÁV

Sledujte náš Facebookový profil:

www.facebook.com/Centrumlidskaprava

Centrum pro lidská práva
@Centrumlidskaprava

Photo/Video

Tag friends

Check in

...

Upcoming Events

Beseda

Násilí na ženách a domácí násilí: Co nám může přinést Istanbulská úmluva?

Ce
pro lidská
a demo

ABOUT CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA

Kdo jsme?

Centrum pro lidská práva a demokratizaci

Redakce Bulletinu

Editor: Jan Lhotský

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D., E.MA

Vystudoval právo a ekonomii, poté pokračoval v doktorském studiu mezinárodního práva. Vystudoval rovněž lidskoprávní program E.MA v italských Benátkách a rakouském Grazu. Pracoval v advokacii i v právním oddělení Evropské služby pro vnější činnost v Bruselu, jež je zodpovědná za vnější vztahy EU. Rovněž působil jako Visiting Professional u soudního senátu Mezinárodního trestního soudu v Haagu. V rámci mezinárodního práva se specializuje především na lidská práva a mezinárodní trestní právo.

Stážisté:

Mgr. Katarína Hukelová: Vyštudovala Právnickou fakultu BVŠP v Bratislave. Po skončení štúdií pracovala ako advokátska koncipientka a neskôr ako právnička v mimovládnom sektore. V súčasnosti pôsobí ako právnička a členka osobitnej poradnej komisie pre infozákon na Ministerstve spravodlivosti SR.

Mgr. et Mgr. Nikola Klímová: Vystudovala magisterské obory mezinárodní vztahy a právo na Univerzitě Karlově. Nyní studuje mezinárodní právo na Cambridge University. Zajímá se o mezinárodní trestní právo, investiční arbitráž a lidská práva. Působí v advokacii v Praze.

Barbora Valíková: Barbora studuje doktorský program v oboru politické vědy na Středoevropské univerzitě. Magisterské studium mezinárodních vztahů absolvovala na Masarykově univerzitě a semestr strávila na University of Essex. Specializuje se na problematiku řešení konfliktů, rekongiliaci a recidivu válek.

Zuzana Malá: Zuzana studuje prvním rokem magisterský obor právo a právní věda na Masarykově univerzitě v Brně a také bakalářský obor mezinárodní vztahy na FSS téže univerzity. Zajímá ji především problematika lidských práv v oblastech Afriky a Latinské Ameriky a teorie konfliktu.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Monika Hanych, LL.M

Vystudovala právo, žurnalistiku a sociologii na Masarykově univerzitě a lidská práva na Tilburg University v Nizozemsku. Pracuje v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Evropským soudem pro lidská práva.

Mgr. Hubert Smekal, Ph.D.

Hubert vystudoval právo a evropskou integraci, působí na Fakultě sociálních studií MU. Akademický rok 2010-2011 strávil jako držitel Fulbrightova stipendia výzkumem judicializace na UC Berkeley. V létě přednáší na Shandong University v Číně. Hubert je členem Rady vlády pro lidská práva.

Stážisté:

Mgr. et Mgr. Eva Drhlíková: Eva absolvovala Právnickou fakultu a Fakultu sociálních věd UK. V minulosti působila jako právnička v Organizaci pro pomoc uprchlíkům. V současné době působí jako interní doktorandka na Institutu mezinárodních studií FSV UK.

Karolina Michková: Karolina je studentkou třetího ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Zajímá se o Evropský soud pro lidská práva a mechanismus ochrany lidských práv v rámci Evropy.

Sabina Škrobánková: Sabina je studentkou druhého ročníku na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Zajímá se o mezinárodní spolupráci v oblasti lidských práv se zaměřením na Francii a také o mediaci.

Tereza Žuffová – Kunčová: Tereza je studentkou třetího ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, zajímá se o ochranu lidských práv v Evropě a současnou politickou situaci v EU.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Nela Černotová

Nela studuje právo na Právnické fakultě UK a zajímá se o mezinárodní právo a ochranu lidských práv. Strávila jeden semestr na univerzitě v Mexiku, kde také absolvovala stáž na velvyslanectví ČR. Stážovala dále na Ministerstvu zahraničních věcí ČR, u Mise Organizace amerických států pro podporu mírového procesu v Kolumbii a u Evropského soudu pro lidská práva. Je členkou Správní rady Amnesty International Česká republika.

Stážisté:

Martin Pracný: Martin je studentem posledního ročníku práva na právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Působí také jako praktikant v advokátní kanceláři zabývající se azylovým právem. Zajímá se především o byznys a lidská práva a o mezinárodní politiku. Během studií strávil v rámci programu Erasmus+ jeden akademický rok v polské Poznani, kde studoval na právnické fakultě.

Bc. Dominika Beňková: Dominika je magisterskou studentkou Európskych štúdií na Fakulte sociálnych štúdií MU. Zaujíma sa predovšetkým o ľudské práva v medzinárodnej politike, ochranu ľudských práv v rámci Európskej únie a dodržiavanie práv detí. Vo voľnom čase sa venuje dobrovoľníctvu, najmä pomoci deťom s mentálnym postihnutím či deťom zo znevýhodnených skupín.

Bc. Aneta Boudová: Aneta je absolventkou dvouoboru Mezinárodní vztahy a Evropská studia na Fakultě sociálních studií v Brně. Svou bakalářskou práci se zaměřila na institut posílené spolupráce v EU a na nově vznikající Úřad evropského veřejného žalobce. Zároveň již třetím rokem studuje právo na Právnické fakultě v Brně. Zajímá se především o evropskou integraci a politiku, evropské právo a vliv lidských práv v mezinárodní politice.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lucie Nechvátalová, E.MA

Lucie vystudovala právo na PrF MU a lidská práva a demokratizaci na EIUC v Benátkách a Université de Strasbourg. Stážovala v OSN, na ESLP a u VOP. Působí na NSS jako asistentka soudce. Věnuje se především evropskému systému ochrany lidských práv, konkrétně zákazu špatného zacházení, pozitivním povinnostem států a odškodňování.

Stážisté:

Eva Dokoupilová: Eva studuje Mezinárodní vztahy a Evropská studia na Masarykově univerzitě. Stážovala na lidskoprávním odboru MZV ČR. Zajímá se především o volební pozorovatelství a o vztah ČR k lidským právům.

Aneta Frodllová: Aneta studuje třetím rokem magisterský studijní obor na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Dlouhodobě se zajímá především o ochranu lidských práv, jak v českém kontextu, tak mezinárodním.

Bc. Zdeněk Nevřivý: Zdeněk studuje právo na Masarykově univerzitě. Mimo to je čerstvým absolventem mezinárodních vztahů na Fakultě sociálních studií. Zajímá ho působení České republiky v Radě OSN pro lidská práva.

Gabriela Štvrtňová: Gabriela studuje politologii a žurnalistiku na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Dosud stážovala v českých médiích, a to v Hospodářských novinách a brněnské redakci ČTK. Zajímá se o českou politiku a lidská práva nejen v kontextu České republiky.

Mgr. Zuzana Zajíčková: Zuzana vystudovala právo v Praze a ve Štrasburku (Erasmus). Byla aktivní v rámci spolkové činnosti. Zajímají ji lidská práva a cizinecké právo, nyní pracuje v oblasti legislativy na Ministerstvu vnitra ČR.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokratizaci

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci
e-mail info@centrumlidskaprava.cz | web www.centrumlidskaprava.cz
Redakční rada Jan Lhotský (editoř), Hubert Smekal, Monika Hanych, Nela Černotová, Lucie Nechvátalová Kontakt na editořa jan.lhotsky@centrumlidskaprava.cz
Sazba Michal Oščipovský | ISSN 1804-2392.